

የታሠረ ፍትሕ

ኢልቦለድ

ደሳለኝ ሥዩም

፳፻፮

አዲስ አበባ

© ደሳለኝ ሥዩም

የደራሲው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው

የመጀመሪያ ጎትመት ግንቦት ፳፻፮ ዓ.ም

የደራሲው ቀዳሚ ሥራዎች

- ደም የተፋ ብዕር..... ለብሰብ ግጥሞች
- የጠረፍ ሕልሞች..... ረዥም ልቦለድ
- የታሠረ ፍትሕ (?)... ልቦለድ
- ይህኛው የታሠረ ፍትሕ..... ኢልቦለድ

የደራሲው ተከታይ ሥራዎች

- የተፍረት ቁልፍ..... ረዥም ልቦለድ
- ለፍቅር..... የአጫጭር ልቦለዶች ለብሰብ
- ማሠር..... ረዥም ልቦለድ
- እነ ገብረጉንዳን..... ረዥም ልቦለድ
- የድንጋይ ዘመን..... ረዥም ልቦለድ
- ፈታኝ ፍትሕ..... ረዥም ልቦለድ
- ካድሬና ቀበሌ..... ረዥም ልቦለድ
- ሳሚኝ..... ረዥም ልቦለድ (በእንግሊዘኛም ጭምር)
-

የኮምፒውተር ጽሑፍ ደሳለኝ ሥዩም

የገጽ ቅንብር... ደሳለኝ ሥዩም

የሽፋን ዝግጅት... ሰላም ገ/ሥላሴ

ለእናቱ

እና

ለእናቶቻችሁ!

የምስጋና ገጽ

ለወደደኝ ለሞተልኝ ለሚያድነኝም መድኅኔዓለም፤ ጭንቅ ለማላጅ ለሽነች ለእናቱ እመብርሃን!

ሽዋዬ አምላሉ ብዙ ለሽነ እናትነቷ፤ ሥዩም ፈለቀ ብዙ ለሽነ አባትነቱ፤ ይታለብ ሥዩም ኹሌም ቃል ለማይገልጸው ወንድምነቱ

ቤተልሔም ታደሠ (የኔማር) ፍቅር ስለሽንሽ፤ ህፃናዊ ማሳደግ አልብ ለሽነ ቅንነትሽ፤ ያፊድ ዘክርያስ የእውነት ለሽነ መምህርነትህ፤ የሐንሐ ዳኚ ወረት ለሌለበት ወንድምነትህ፤ ገዛሽኝ (ፀ)ጋው ለዕለት ክዕለት ንዝንዝህ፤ አቤል ደምሴ ለብርቱው ዓደኝነትህ፤ ብርሃኑ ብዙነህ ለብርቱው ዓደኝነትህ፤ ክብሩ ክፍሌ ስላደረግህልኝ ኹሉ፤ ለላም ገ/ሥላሴ ሽፋኑን ስለሠራሽ

ተባረኩ!

ማውጫ

፩ ሀገር፤ ሕዝብ ኢሕአዴግ.....15

እኔና ወያኔ

እያጣነው ያለው ኢትዮጵያዊነት

ኢትዮጵያዊነት የማን ዕዳ ነው?

በጽንፈኝነት የተቃኘች ሀገር

ጽድቅን የማያውቁ ሃይማኖተኞች

እውነት የተባባሰበት ብዙኃን መገናኛ

የሕግ ሰዎች የት ናችሁ?

ይህችን ሀገር ማን ይረከባታል

ያረመመች ሀገር

፪ ጥበብ-ሕይወት.....73

ምላዳሩ

ታሪኩ-ጽሕፈት

ቋንቋ ሕዝብ መንግሥት

ሐሳብን የሚፈራ ጠቢብ

ፈደሎች

ያራዳዊነት

ታሪክ፤ ሞራል ጥበብ

ኪነ-ፖስቲካ

የግጥም ቁልቁለት

፫ ማኅበራት-ሕይወት.....113

ንቦች ከበቡኝ

ወክባ

ሀገራውና ድምጽ

ካህናትና ልሳናቸው

ካፌዎችን ያንቀጠቀጠ ትውልድ

እነ ችችኒያ

ፒያሣ የጉዶች መነሻረያ

ጥግ የሌለው ጥገኝነት

ሲነጋ

ብዙዎች ያስቀኔ መወሰዴን ነገሩኝ። የልዩነት ዓለም ገጸ-ባሕርይ አይደለሁም። በሀገሪቱ ጎዳናዎች እንድመላሰስ በእውን ዓለም እንድኖር የነጋልኝ እንጅ። ሲነጋ መጻፍ አስኘኝ። የሆነ ነገር ማስተ አማረኝ። መተንፈስ ፈለግሁ። በቤታችን ውስጥ ግን እንድም የጽሕፈት እቃ አልነበረም። ወረቀት፣ ቀለም .. ምንም!

አባቴ ከመወሰዴ በፊት ጀምሮ እስከዛሬ ድረስ እንድ ወንበር ላይ ተቀምጧል። ብዙዎች ብዙ መቀመጥ ለወገቡ ደገንነት እንደማይበጀው ቢነግሩትም መስማት አልፈስገም። ዝም ብሏል። ተቀምጧል።

ከተቀመጠበት ቦታ ስለማይንቀሳቀስ የሰውን ፍላጎት የሚረዳ አባት አልነበረም። ልጆቹ ምን እንደምንፈግ እንኳ ዐያውቅልንም። በዚህ የተነሣ ቀለምና ወረቀት ለመለመን ወጣኹ።

በብዙ ቤቶች ግን አንዳች አልነበረም። እንደኔው መጻፍ የፈለጉ ግን ቀለምም ወረቀትም የሌላቸው ለእኔ የዕድሜ እቻ የሚሆኑ ብዙዎችን ዐየሁ። በቤታቸው ደጃፍ ተከራምተው ተቀምጠዋል። ወደቤታቸው መግባት ያልፈለጉ ቢገቡም በቤታቸው ተስፋ የሌላቸው ይመሥሉሉ። ወደውጭ መሾን የሚፈልጉ፣ ቢፈልጉም የማይችሉ። ለቤታቸው ጀርባቸውን ለጎዳናው ፈታቸውን የሠጡ ናቸው።

አንዳንዶች ጭንቅላታቸውን በኹለት እጃቸው፣ አንዳንዶች ደግሞ በኹለት ጉልበታቸው መኻል ቀብረዋል። ተዘቅዝቀዋልም። የዚህ ዓይነት የጸሎት ሥነ-ሥዓት ዐይቼ ስለማላውቅ ጸሎት ላይ ነበሩ ለማለት ከበደኝ። ብቻ ግን ‘ልጃፍ፣ ልቀኝ፣ ልመራመር’ እያለ የሚያስቸግር ቆፋሪ ገሰናቸውን ረግጠው ለማሳረፍ የሚፈልጉ ይመሥላል።

እኹንም በጎዳናው ላይ እንዳለሁ። ቀለምና ወረቀት ማግኘት እችል ይመሥለኛል። ሰው ግን ዐላየሁም። ወይም እንዲህ ሊያደርግልኝ ፈቃድ ያለው ሰው በመንገዴ የለም። ተስፋ ሳልቆርጥ በረዥሙ ጎዳና ላይ ተንክላወስኩ። በቀለጠው ከተማ አቅራቢያ ተዳርሽም ነበር።

እዚህ ከተማ ብዙዎች መናገር ይችላሉ። እንደ እኛ ሠፈር ሰዎች መናገርም መጻፍም እያስፈራቸውም። ይናገራሉ። የሚነጋገሩበት ቋንቋ ግን ለእኔ እዲስ ነው። ከሚያወሯቸው ቃላት በቁም ነገር አልምሮ የተመዘገቡ አይገኙበትም። ብቻ ስለውበትና ስለወሰዱ ይሟገቱ ነበር።

በእንድ ትምህርት ቤት ኹለተኛ ፎቅ ላይ ታላቅ የደብተር ቦርሳ ያነገተ ጎረምሳ በመስኮቱ በኩል ወደ እኔ ሲመለከት ዐየሁ። እጁንም ያርገበግብልኝ

ነበር። የዚህ ዓይነት ምልክት ስላልለመድኩ ዝም አልኩት። ዝም እንዳልኩት ሲረዳ የዕይታ እቅጣጫውን ወደ ሌላ ቀየረ። የዐይኑን እቅጣጫ ተከትሎ ስዞር መለስተኛ የደብተር ቦርሳ ያነገተች ሴት እንደኛ ፎቅ ላይ ቆማ ተመለከትኩ።

ጎረምሳው ለእኔ እንዳላየኝ ዐይነት ምልክት ዐሳያት። እሷም በእርሱው ምልክት እጻፋውን መለሰች። ወደ ኹለተኛው ፎቅ ይስባት ጀመር። በሂደቱ ውስጥ ሌቷ ወደ ሕንጻው ለመውጣት ከመጣር ይልቅ እኹንም እኹንም የቀደመውን የእጅ ምልክቷን ታሳየዋለች። ጎረምሳው ምልክቱን ባዩ ቁጥር እሷን ወደ ፎቅ ለማውጣት አዳዲስ ስልት ሲጠቀም ይታይ ነበር።

ትንሽ ቆይቼ ሌቷ ወዳለችበት ሕንጻ መንደርደር ጀመርኩ። እኔ ካለኩበት ብዙ ርቀት ከፍ ብላ ነበር። በያዘቸው ቦርሳ ውስጥ ቀለምና ወረቀት እንደሚኖር በመተማመን ለመንጎት። ወዲያው የቀደመውን ምልክት ለጎረምሳው ዐሳየችው። እርሱም በፈገግታ ታጀቦ ከቦርሳው አንድ እርሳስ መዘዘ። ወደእኔም ወረወረው።

ወረቀት ይሰጡኛል ብዬ ስጠብቅ በከፍተኛ ፍጥነት ወደ ላይኛው ፎቅ ተምዘገዝጉና ከዐይኔ ተሠወሩ።

ሰዓቱ ከንጋት ወደ ጥዋት ተሸጋገረ!

ጻፍ ጻፍ የሚለኝ ስሜትም እያደገ እየገነፈለ ይመጣ ነበር። ከንጋት እስከ ጥዋት ያደረግኩት የወረቀት እና የቀለም ልመና ግማሹ ነበር የተሳካው። የኾነ መፍትሔ መፍጠር እንዳለብኝ ተለማኝ።

ለዎቼ የሰጡኝን እርሳስ ስመለከት ብዕር አልነበረም ። ሌቶች ቅንድባቸውን እና ከንፈራቸውን የሚያሳምሩበት እርሳስ ነበር።

ጎረምሳው ምን ሲሠራበት ያዘው? ይህን ማመን አልቻልኩም ። በዚህ እየጻፈ ነበር እስከ ኹለተኛ ፎቅ የደረሰው? (ከሱ በታች ያሰኘው ሴት ያሳየችውን ምልክት ከአርሱ በላይ ላሉት ማሳየት እንደሚችል ሳስታውስ ጭንቀቴን ተውኸት)

ጭንቅላቴ በፊደል ሊገሰጡ በሚገባቸው ሐሳቦች ስለከበደብኝ ልብሴን አወሰቅሁ። ኹሉም ልብሶቼ ግን ለመጻፊያነት የሚያገለግሉ አልኩም። አርጅተው ተበጫጭቀውም ነበርና። የጭንቅላቴን መክበድ ለማስታገስ የነበረኝን የመጨረሻ አማራጭ ተጠቀምኩ።

ወደ ሠፈራም ተመለስኩ። ደጃቸው ላይ ተከራምተው ወደ ተቀመጡት አቻዎቹ ተመሰከትኩ። አዲስ ዘዴ እንዳመጣሁ ነገርኋቸው። ብዙዎች በእኔ ዘዴ ከመጠቀም ጭንቅላታቸው እየከበዳቸው መኖርን እንደሚመርጡ ገሰጠልኝ። የቀኝ እጄን ጣቶች እንኳ የማያኹሉ ጥቂቶች ተከተሉኝ።

ዕቅዴንም በተግባር ማሳየት ስለነበረብኝ በጀርባዬ ላይ ያሰውን ቆዳዬን ገፈው እንዲሰጡኝ ለመንኋቸው። አብረውኝ ለመኾን ከደፈሩ ጥቂቶች ብዙዎች ፈሩ። በዚህ ሂደት የሚያሳልፍ ወኔ እንደሌላቸው ነገሩኝ። በጣም ስላናደዱኝ ሰነፍ እንደኾኑ ጮኼ ተናገርኋቸው።

«በከንፈር ማሳመርያ ቀሰም የምትጽፍ እንተ! ከፍቅር ደብዳቤ ውጭ አንዳች አትጽፍም!» ሲሉ እሸሟጠጡ። ሄዱም!

ስዓቱ ከጠዋት ወደረፋድ ተሸጋግሮ ነበር

እጅግ በጣም ጥቂቶች የፈቃዴን እየሞሉ ነበር። የጀርባዬን ቆዳ ለመጻፊያነት እየተጠቀምኩ ...

ከተወሰድኩበት ንጋት እስከኖርኩበት ረፋድ ይሄ የመከራና የስቃይ ጊዜ ይኾንብኛል። ገመናዬ ስለነበር፣ ከስው በታች የታየኩበት እካሌ ስለነበር

ጤናዬን አጣኸብኩት። ብቻ ግን የጭንቅላቴን ክቡድ ነገር በጀርባዬ ቆዳ ስላሳረፍኩበት ረካኸብኩት። ብዙዎች ይማሩበት ዘንድም ተስፋ አደረግኩ።

የሕይወት ዘመን መጽሐፌ እኩስ ቀን ላይ መነጋገርያ ኾነ። አስደማማኝ ኾነ። የሚገርመው ግን በመጽሐፉ ውስጥ አንድም የኔ ቃል አልነበረም። የኖርነው እንጅ!

ተሰያት

ከወንበሩ የማይንቀሳቀሰው አባቴ አስጠራኝ። እውነት ለመናር ከድካሜ ያረፍኩበት ከጭንቀቴ የተገላገልኩበት ሰዓት፣ የኅሊና ነጻነት ያገኘበት ሰዓት ስለነበር አባቴ ሲያስጠራኝ ተደሰትኩ።

ጽሑፌ ብዙ ነገሮችን ስለገሰጠ እንጋቻቼን ረስቶ አባቴ የተቀደደ ጀርባዬን እንዲያሳክመኝ ተስፋ ነበረኝ። አባቴ ወንበሩ ላይ ነው። ስደርስ ባልጠበቅኩት ኹኔታ ተቀበለኝ ። የእርሳስ እና ወረቅት ፍለጋ ድካሜን ዐላየም። የጭንቅላቴን መክበድ ስቃይ ዐላወቀም። በራሴ እካል ላይ ፈርጄ ቆዳዬን አስገፍፌ በቆዳዬ ላይ መጻፊን ከቁብ አልቆጠረውም። የደረሰኩበትን እርካታ አልተገነዘበም ።

ምሽት!

ከተሰያት እስከምሽት አንድ ከፍል ውስጥ ነበርኩ። አባቴ ለምን ጨክነ? ከእብራኩ መውጣቴ ብዙ አላራራውም። ከንጋት እስከ እኩስ ቀን ያልነበረ ጠባይ አሳይቶ በልጁ ጨክነ። ከልጅ እና ከወንበር ማን ይበልጣል?

ስዓቴ እየጨሰመ ስለነበር ጭንቅላቴ ዳግም መክበድ ጀመረኝ። የጀርባዬ ቆዳ ተሟጦ ስለነበር የእጅ እና እግራን ቆዳ መላጥ ጀመርኩ። የቀሩኝ የሚጻፉ ሳያልቁ እንዲጨልም አልፈልገም።

የአባቴ አንጋዥ ከንድና ከንዴን ይዘው ወደ ክፍሏ ወረወሩኝ። ኹለት ሰዎች በሩ ላይ ቆሙ። አስተዋልጏቸው። የውስክ ደም ግባት በግንባራቸው ላይ ይፍለቀሳል። የጀርባዬን የአጀንና አግሬን ቁስለት ዐይተው ተሣሣቁ። አንደኛው ከክሉ ሲሪንጅ ሲያወጣ ዐየሁት።

አባቴ ሌሊቱን አንድድን ሲመሽ እንደራራልኝ አስባለሁ። ቁስሉ እየጠዘጠዘኝ ስለነበር መርፈውን እንዲወጉኝ ጓጓኩ። መድኃኒቱ ከመርፈው ወደ ደም ሥሬ ሲሸጋገር ነጭ መጋረጃ፣ በመጋረጃው ላይ ሽቦቶ ሽማግሌ እጁን ዘርግቶልኝ ዐየሁ። ከአርሱም ጋር እንደ ፀሐይ የምታብራ ዕንባዋም እንደበረሃ ምንጭ የመሠለ ሴት ነበረች።

ለዲስኩር ያኽል

የአውራምባ ታይምስ ምክትል ዋና አዘጋጅ የነበረው አቤል ዓለማየሁ በአንድ ወቅት በጋዜጣ ላይ የወጡ ጽሑፎች በመጽሐፍ ይወጣሉና ምን አስተያየት አለህ? ብሎ ጠይቀኝ ነበር። ምንም እንኳ እየተዘጋጀበት የነበረውን ጽሑፍ ባያስነብንም ኹሉም ነገር አንደየ ጸሐፊው /ደራሲው/ አንደሚወስን መናገሪያ አልዘነጋውም።

እኔ በባሕሪዬ የፈጠራ ሥራዎችን መጻፍ ያስደስተኛል። ከአፍላንት የከበብ ዘመን እስካሁን የደሞዝ ዘመናችን ተውኔቶችን እጽፋለሁ። አጫጭር እና ረዣዥም ልቦለዶችን እጽፋለሁ። ግጥሞችን እጽፋለሁ። ጸጋውን የሰጠን እርሱ ፈቃዱ ከሆነልን መጭዎቼን ዘመናት በመጻሕፍት ገበያ ልብወለዶችን፣ በመድረኮች ቴአትሮችን ማዝነባችን የታመነ ነው።

ለደራሲዎች የሚሰጠው ፍረጃ እንዲሠጠኝ በመጓጓት አይደለም። ስለ መሆኔን የወለዱኝ አብረውኝ የኖሩትም ያውቁታል። በትንሽ ደለታ፣ በትንሽ ንዝ፣ የሚረበሽ ስሜት አለኝ። ያች ያች ትመስለኛለች ዝምድናዬን ከመጽሐፍ፣ ከእስክርቢቶ እና ከወረቀት ጋር ያደረገችው። ሞገደኝነት የተጠናወተኝ መኸኑ ባይመለከርልኝም ያየሁት ሲረብሽኝ ወደ ጋዜጦች እንደተንደረደርኩ ግን ምስክሩ እኔ ነኝ። ነገሩም ዕድለኝነት ታከሎበታል።

ጋዜጣ ላይ መጻፍ የጀመርኩት አውራምባ ታይምስ ላይ ነው። የጋዜጣዋ ዋና አዘጋጅ ፍፁም ማሞ ብቃቱ እኔን ለዚህ ማብቃቱ! እንደዛሬው ከመበታተናችን በፊት አውራምባ ታይምስ ብርቱ ስታፍ እንደነበረው መመለከር ይገባኛል።

ኹለቱኛ የጋዜጣ ቤቴ ፍትሕ ነው። ዋና አዘጋጁ ተመስገን ደሳለኝ የፍትሕ ጋዜጣን የኪነ-ጥበብ ገጽ አምኖ ካቀበለኝ ወዲያ ለተረኛው ወዳጄ ኤፍሬም ሥዩም አስረክቤ እስክወጣ ድረስ ኪነ-ጥበብ ገጽ ላይ ተከታታይ ጽሑፎች የእኔ ብቻ ነበሩ።

ከዚህም በላይ ነጋድረሰ ጋዜጣን በከፍተኛ አዘጋጅነት እያዘጋጀሁ በተለያዩ ርዕሰ ጉዳዮች ዙርያ ጽሑፎች ጽፌያለሁ። ከጠቀስኳቸው ጋዜጦች ውጭ በኢትዮ-ምኅዳርና በአዲስ አድማስ ጋዜጣም ተባራሪ ጽሑፎች እንደምጭር ይታወቅልኝ።

ሀገር - ሕዝብ - ኢሕአዴግ

ሆድ አይሞላምና ይኼ ገንዘባቸው
ሰላም ይስጡንና አርሰን እናብላቸው
(ከጂጂ ዘፈን)

እኔ እና ወናኔ!

ትምህርት ቤት ካልኼድኹ ብዬ አበጠብጥ ነበር። ፲፱፻፹፫ ዓ.ም። ዕድሜዬ ፭ዓመትና ጥቂት ወራት። ታላቅ ወንድሜ እንድ ዓመት ከአምስት ወራትን ይበልጠኝ ስለነበር እሱን ተከትዬ መኼድ መፈለጌ ነው።

አባቴ እኛ እና እናታችን ከምንኖርባት ከተማ ራቅ ባለ ቦታ ነበር የሚሠራው። በየአሥራ እምስት ቀኑ ይመላለሳል። በእግሩ። ታዲያ እናታችን ኹልጊዜም ስትጨነቅ ዐያታለች። በሰላም ይመጣ ይኸን እያለች። ዘመኑ አስቸጋሪ ነበርና። ታዲያ በዚህ ጭንቀቷ ላይ ሌላ ንዝንዝ በመኾኔ ዛሬ ዛሬ ራሴን ታዝቤዋለች። የኸነው ኾኖ ትምህርት ቤቱ አልተቀበለኝም። እናቴንም መነዛነዝ ተውኸ።

ከታላቅ ወንድሜ ጋር አብሬ እጫዎት ነበር። እኹን እሱ ትምህርት ቤት ይውላልና የእናቴንና የጎረቤቶቻችንን ፊት ዕያየኹ መዋል ጀመርኩ። ነዘን ባለለለው ድምጻቸውም ነዘን ሲደራረሱ። ቀኑ ቶሎ እንዲያልፍ ይጸልያሉ።

እንድ የገብርዒል ቀን እንድ እውሮፕላን ዐራቴ በቤታችን (በከተማችን) ጣሪያ ላይ ተመላለሰች። እና የቦንብ ናዳ አወረደች። በደመ ነፍስ እርጣላኸ። እናቴ ወደ ቤት እንድገባ እየተከተለች ትወተውተኛለች። (ዛሬ ላሰበው እናቴስ ጨንቋት እንጅ ከእውሮፕላን የተጣለን ቦንብ ቤታችን ያስቀረው ነበር?) ከዚያ በኋላ ፍርሃት እና የፍርሃት ወሬ በዛ። ወንድም፣ ልጅ፣ ባል ያላቸው ሌቶች ፊታቸውን የሚገርፍ የዕንባ ዶፍ ማውረድ ጀመሩ። ወንድ እንደ ዶሮ እየታነቀ ወደጦር እየተላከባቸው።

እናቴ ኪዳነ ምሕረትን ትወዳታለች። ኹል ጊዜ ከፍ ባለ ድምጽ ለታናግራት እሰማለኩ። ታዲያ እያለቀሰችም። በተለይ ስለአባቴ። እናቴ ብትበልጠኝ በአሥራ ስምንት ዓመት ነው። ያን የጭንቀት ጊዜ በእሷ ዕድሜ ኾኖ ማሰብ!

እናቴ፣ አባቴ፣ ጎረቤቶቻቸው፣ ሀገሪቱ፣ ሕዝቧም ብዙ መከራን እስተናግደው መንግሥት ተቀየረ። የመቀየሩ ወሬ ግን ለቤተሰቦቼ እና ለመሠል የመንግሥት ሠራተኞች ጭንቅ ነበር። ወሩ መጨረሻ ላይ ደሞዝ የት ይገኛል? አለፈ! በኮልታፋ እንደበታችን ወናኔ ያልነው ወያኔ ሀገሪቱን ቆጣጠረ።

እናቴ ያን የመከራ ጊዜ ልታስበው እትፈልግም። ለሴት ኹሉ የምጥ ጊዜ ነበርና። የጥይት ድምጽ የማይለማበት የኢሕአዴግ ዘመንም መጣ። ለሴቶች የደስታ ጊዜ! (ምርጫ ፺፭ መጥቶ የኢሕአዴግ ጭካኔ እስቲገለጥ ድረስ!)

ከምርጫ ሂደት ወዲህ መደገፍ ካልኾነ በቀር መቃወም ብርቅ አይደለም። በየጥጋጥጉ ምሬት በዝቷል። መሥመር የያዘ፣ ደርዝ ያለው፣ በምክንያት የተደገፈ ደጋፊነትና ተቃዋሚነት ለዚህ ሀገር ብርቅ ቢኾንም እንኳ በየጥጋጥጉ ለመቃወም ወይም ለመደገፍ በሚመሥል ወይም በማስመሠል የቃላት ናዳዎችን ማለማት የሕይወታችን አንድ ወሳኝ ክፍል ኾኗል። ከዚህ የሚቀጥለውም ይኼን ለማሳየት ነው።

እያጣነው ያለው ኢትዮጵያዊነት

የፖለቲካ ድርጅቶችም ሆኑ ግለሰቦች ወይም የሃይማኖት መሪዎች እያጣነው ስላለነው ብሔራዊ ሀብት ሊናገሩ ማስተዋል ክጀመርን ቆይናል። ብዙዎች በጸጸት ሊናገሩለት እና ሲቆጩለት የምንሰማው ብሔራዊ ሀብት ሥነ-ምግባር ነው። እና ኩሩነትና ጨዋነት መገለጫው የሆኑለት ሀበሻ የሞራል ቀውስ የገጠመው ጊዜ ቢኖር ይህኛው ዘመን አይደለምን? ሐሳባቸውን የምንዋሳቸው ምሁራን ምስጋና ይግባቸውና ክልዩ ልዩ ማጣቀሻዎች አስረጅዎችን መስንዘራችን እይቀርም ።

በሀገሪቱ ያሉ ልዩ ልዩ ሃይማኖቶችና ባህሎች በጎ አስተዋጽኦ ሲያደርጉ ኖረዋል። በዚህ ውስጥ የምትጠቀሰው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ናት። ብዙ ምሁራን እንደሚሰማሙት የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤ/ክ. የነበራት ቀጥተኛ እና ቀጥተኛ ያልኾነ ትምህርታዊ ተሳትፎ ዜጎች በሥነ-ምግባር የታነጹ ፖሊስን ፈርተው ሳይኾን ጎሊናቸውን እና አምላካቸውን ፈርተው የሚኖሩ አድርጓቸው መቆየቱ ይታመናል። (ዛሬ ታላቋ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን በውስጥ ችግር፣ የምተታመስ እንጂ የበፊቱ ኃላፊነቷ ሳይ እየበረታች እንዳልኾነ የጸላሳት ንትርክ ራሱ ማስረጃ ይኾናል።)

ፕሮፌሰር መሳይ ክበደ the roots and fallouts of haileselassie's educational policy በተሰኘ ጥናታዊ ወረቀታቸው

የቤተክርስቲያን ትምህርት ስለዓለም ኹነት የማስተማር ዓለማዊ የለውም ። ይልቁንም በዓለም ስላሉ ነገሮች ሁሉ አኳኋን ማሳወቅ እንጂ፣ ወዲያውም የነገሮች አኳኋን ሳይለወጡ ለመጨመር ትውልድ ስለማሻገር የሚል ሐሳብ ስንዝረዋል ።

ይህን በመሠለ የጀርባ ታሪክ የቆመው የኢትዮጵያዊነት ሞራል ከዘመናዊነት እና ከልዩ ልዩ ፖለቲካዊ ፍልስፍናዎች ጋር ሲገናኝ የመላተም ያህል ሊተረጎመስ ማስተዋል አዲስ ግኝታችን አልነበረም። የዘመናዊ ትምህርትን ተከትሎ የመጣው ከቀሪው ዓለም ጋር መተዋወቅ እዳዲስ የአስተዳደር እና የፖለቲካ ፍልስፍናዎች ብሎም የዕውቀት ፍቅር /philosophy/ እየተስፋፋ መምጣት የተበጣበጠ ማንነትን ሲገነባ ከርሟል።

ይህ ዓይነቱ መለያየት የተፈጠረው ከአጼዎቹ ዘመን ጀምሮ መሆኑን የሚስማሙ ብዙዎች ናቸው። የምዕራቦች የዕውቀት መስመር አለዚያስ የምሥራቆች የትምህርት መንገድ ለዚህች ሀገር ያስፈልጋታል በሚለው ጎራ ለይቶ መሟገት ለወቅቱ ምሁራን እንደ ደንብ ነበር።

ለዚህም ይመሥላል ገብረ ሀይወት ባይከዳኝ «ብሉር ልዑል ያጤ ምኒሊክ ወራሽ የጃፓን መንግስት እንዴት እንዳደገ አስመርምረው መንገዱን እንዲከተሉ ተስፋ እናድርግ» ብለው ልጅ እያሉን ብሎም መጭ ልዑላንን እደራ ማለታቸው። ገ/ሀይወት ባይከዳኝ ጃፓናይዘር /እጃፓኝ/ ከሚባሉት ወገን ነበሩ። ባህልንና ማንነትን ጠብቆ እንደጃፓን መስልጠን ይቻላል የሚል ተስፋ ነበራቸውና።

ከእጃፓኞች በተቃራኒ ወገን ቆመው የምዕራባዊያን ሥልጣኔ ለእኛ ይጠቅማል የሚሉም ነበሩ። ይህኛው ወገን እንደነበረ ለመረዳት ከፕሮፌሰር መሳይ ከበደ ጥናታዊ ወረቀት የሚከተለውን እንጥቀስ

«ኃይለ ሥላሴ እና የቅርብ ረዳቶቻቸው ከምዕራባዊያን ውጭ የነበሩ ሀገራትን ጊላ ቀር አድርገው ያስቡ ነበር። የምዕራባዊያንን ዕቤቶች እና ተቋሞች እንደ ሥልጣኔ መስኪያ ያዩ ስለነበርም ለአስተሳሰብ ቅኝ ተገዥነት በር ክፈቱ።»

ይህ የምዕራብ ወይስ የምሥራቅ ፍልስፍና እና የሥልጣኔ መንገድ ይሻለናል የሚለው ሐሳብ ዛሬ ዘመንም ድረስ ተከትሎ መጥቷል።

የኢትዮጵያ ዜጎች በብዝሃነት ሲኖሩ ያኖራቸው የመንፈሳዊ እሴት ግንባታ በመሆኑ ሥልጣኔ በታስበ ጊዜ የሞራል መተራመሉ ቢመጣ ላያስገርም ይችላል። በኢትዮጵያ ውስጥ ያለው መንፈሳዊነት ከሰማያዊ ሕይወት ጋር እንጅ ከምድራዊ ሕይወት ጋር ቅን ተዛምዶ የለውም። የዘመናዊነት ዕላቤ ደግሞ ከምድራዊ ሕይወት ጋር እንጅ ከሰማያዊ ሕይወት ጋር ዝምድናው እምብዛም በመሆኑ የኹለቱ አመለካከቶች መጋጨት የሚጠበቅ ይመሥላል።

በኢትዮጵያ ውስጥ አሁን ተፈጥሯል የሚባለውን የኢትዮጵያዊነት ስሜት ወይም የሞራል መዝቀጥ መንስኤ በብዙ መልኩ መረዳት ይቻላል። ብዙ መንስኤዎች የዜጎችን የኢትዮጵያዊነት ስሜት አጉድለውታል ብለው የሚያስቡ ባለአቋሞችም ጥቂት አይደሉም ።

ኢትዮጵያ ሀገርኛ የሆነ የትምህርት ሥርዓት፣ የአስተዳደር ዘይቤ፣ የሕግ አወጣጥ እና አመራር ሥርዓት ባለመዘርጋቷ የኢትዮጵያዊነት ስሜት እንዲቀልጥ አድርጎታል ብለው የሚያስቡ ምሁራን በኢትዮጵያ ለረዥም ዘመናት የነበረውን ባህላዊ አኗኗር እና አስተሳሰብ ከዘውዳዊ ስርዓት እስከ አሁኑ መንግሥት የትምህርት ስርዓቶች ጋር ማወዳደር እንደሚቻል ያመለክታሉ።

ለዚህ ሐሳብ የቅርብ እስረጅ ሊሆን የሚችለው ፕሮፌሰር መሳይ የጠቀሱት የፕሮፌሰር ሪቻርድ ፓንክረስት ሐሳብ ነው።

«ለአሥራ ስድስት ክፍለ ዘመናት የትምህርትን ጉዳይ በባለቤትነት ይዛ የኖረችው የኢትዮጵያ እርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን በብዛት የምታስተምረው

መንፈሳዊ እሴትን በለመገንባት እና ስለሃይማኖት ድርጊያዎች ይሁን እንጅ ታሪክን ማግበረ ፖለቲካዊ ነጥቦችን ማለተማራም አልቀረም፡፡»

የዘመናዊ ትምህርት ፖለሲ ሲቀረጽ ከዚህኛው መንፈሳዊ አመለካከት ሾልክ እንዲወጣ ሲሞረድ ከርሞ ደረቅ የቁጥር ሳይንስ መኾን ሊጀምር ማግበረለባዊነት፣ ኢትዮጵያዊነትና ሀገራዊ እሴት አንደሚሸረሸር ቀድሞ መረዳት በተገባ ነበር፡፡

ዛሬ ዛሬ በወጣት እና ጎልማሳ ኢትዮጵያዊያን ላይ እያስተዋልናቸው ያሉ አልባሌ ባህርያት ከኢትዮጵያዊነት ለሜት መጥፋት ጋር በቀጥታ የሚገናኙ ናቸው፡፡ ከበርበሬ ጋር ሽክሳ የሚቀላቅል ከቅቤ ጋር ሙዝ የሚደባልቅ ነጋዴ የኢትዮጵያዊነት ሞራል አለው ማለት ያስቸግራል፡፡ ዜብራ መንገድ ሳይ ለማቋረጥ ከሚጣጣር ድኩም ሽማግሌ ጋር በመኪና የሚሸቀዳደም እሽከርካሪ የዕለት ከዕለት ገጠመኛችን ኾኗል፡፡ ሀገሪቱ የጨካኖች የግፈኞች እና የይሉኝታ ቢሶች ለትኾን ዐይናችን እያየ ይገኛል፡፡

«የሀብታሞች አኗኗር እና የሠራተኛው ድሃ እኗኗር ዓይነቱ እንበለ መጠን የሚራራቅበት አገር መንግሥቱ ከጥፋት እፋፍ እንደደረሰ ያስረዳል፡፡ የኢትዮጵያንም ሕዝብ ኹኔታ ብንመለከት እንደዚሁ ያለ ጥፋት እንዳይደርስ ያስፈራል፡፡»

እንዲሉ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ አብሮ የሚያኖር ቅመም ሲጠፋ ለምን እና እንዴት ብሎ መመርመር ብልህነት ነው፡፡

በየዓመቱ የኢህአዴግን ወደ ሥልጣን መገባወጥ መውጣት ራሱ ገዢው ፓርቲና ደጋፊዎቹ እንዲሁም በእራሱ ቁጥጥር ሥር የሚገኙ መገናኛ

ብዙኃን ኢትዮጵያን ከታላቅ ጥፋት እንደታደጋት ሲያብራሩ፣ የግንባሩ ነቃፊዎች ደግሞ በእንፃሩ የኢህአዴግ ሥልጣን መያዝ ለኢትዮጵያዊነት ለሜትና ግብረገብ ውድቀት መጀመሪያ መሆኑን በመግለፅ ሲሞግቱ ይስተዋላል፡፡ ለዚህም በማሳያነት የሚጠቀሙት የሥርዓቱ ቁንጮዎች «ባንዲራ ጨርቅ ነው» ፣ «የአክሱም ሐውልት ለወላይታ ምኑ ነው?» «አማራ ትምክህተኛ ነፍጠኛ ጨቋኝ ነው» በማለት የለነዘሯቸውን አወዛጋቢ ንግግሮች ነው፡፡

ከጊዜ ወደ ጊዜ የኢትዮጵያውያን መገለጫ የሆኑ ዕሴቶች ተሸርሽረው አሁን እጅግ በሚያሳፍርና በሚያስደነግጥ ኹኔታ ዜጎች ለሀገራቸው ግድ የማይሰጣቸው፣ ወጣቶች በተለይ ከኢትዮጵያ ኹኔታ ይልቅ የምዕራባዊያን ፊልም ሠሪዎችና ስፖርተኞች ኑሮ በእጅጉ ወደሚያሳለባቸው ደረጃ ላይ ደርሰዋል፡፡

ይህንንም ራስን ንቆ ባዕዳንን የማድነቅ ኹነት የማግበራዊ ሳይንስ ባለሙያ የሆኑትና በአንድ ወቅት ከነጋድራሰ ጋዜጣ ጋር ቆይታ የነበራቸው አቶ ሽንቁጥ አየለ «ቅኝ ግዛትን በራስ ላይ መጫን» ሲሉ ይገልፁታል፡፡ ዜጎች የራሳቸው መገለጫ የሆኑትን ማንነቶቻቸውን በመተው ለባዕዳን ባህል እጃቸውን እንዲሰጡ በማድረግ ረገድ ትልቁ መንስኤ በሀገር ውስጥ ያለው ኹኔታ መሆኑን በአዕንዮት የሚገልፁት አቶ ሽንቁጥ ፣ «የሀገሪቱ ሕዝቦች መልካም ባህልና ወጎች ተከብረው እንዲቆዩ የሚያደርግ እካል እለመናሩ

ከሉላዊነት (ግሎባላይዜሽን) ጋር ተደምሮ አሁን ያለው ኹኔታ እንዲፈጠር አድርጓል።

በሀገራት መካከል ያለው ግንኙነት እየጠነከረ በመጣበት በዚህ ጊዜ ኢትዮጵያ ከሌሎች ተነጥላ በራሷ መንገድ ብቻ ልትጓዝ አትችልም። ቢሆንም የሌሎችን ልምድና ተሞክሮ ሲወለድ በጎውንም ከፋውንም ሳይኾን የሚጠቀመውን ብቻ መኾን አለበት። ለዚህም በምሳሌነት የምትቀርበው ጃፓን ናት። በኢንዱስትሪ የበለፀገችው ጃፓን በኢኮኖሚ ለመበልፀግ ምክንያት የሆኑትን ቴክኖሎጂ ከምዕራብ ብትወለድም «ለዘመናዊነት» ግን እጇን ባለመስጠት እሁንም ድረስ የራሷን ማንነት ሳይበረዝ ይዛ መቆየት መቻሏ ህቅ ነው።

በሀገር ደረጃ የሀገር ተቆርቋሪነት የግብረገባዊ ስሜትን ፈጥሮ ማብቃት ያልቻለው የትምህርት ፖሊሲያችን ብዙ ተጠያቂነት እንዳለበት ቢነገርም፣ ገዢው ፓርቲ የሚጠቀመው ብሄርን /ቋንቋን/ መሠረት ያደረገ ፌዴራሊዝም በሀዝብ እንድነት ላይ ጥላ እንዲያጠላ እያደረገ መኾኑ ተደጋግሞ ቢወተወትም፣ ከስቀቀናም ድሃ መንትፎ መኪና የሚገዛ የመንግሥት ሰው እና ነጋዴ መሰረተ መብቱ ሲነገር ቢሰነብትም፣ ሲገነባ ያስተዋልነው ኢትዮጵያዊነት ባለመኖሩ የዜጎች ሀገራዊ እሴት እና ሞራል ሲቀልጥ ለማስተዋል በቃን።

ብሔር ተኮር ፖለቲካ እንደምክንያት

በኢትዮጵያ ተግባራዊ እየተደረገ ያለው ብሔርን መሠረት ያደረገ የፌዴራል መዋቅር ዜጎች አንድ በሚያደርጋቸው ኢትዮጵያዊ ማንነታቸው ጥላ ሥር ከመስባለብና ዕሴቶቻቸውን በጋራ ከማበልፀግ ይልቅ ኹሉም በየፊናውና በየቡድኑ በመከፋፈል ለጋራ ዕሴቶችና ለማንነት መገለጫ ትኩረት እንዲነፍግ ማድረጉን በርካቶች ይገልጻሉ።

በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የፌዴራሊዝም ትምህርት ቤት መምህር የሆኑት አቶ ሥዩም መስፍን እንደ ኢትዮጵያ ላሉ ትልቅ የቆዳ ሰፋትና በርካታ ብሔሮች ላሉባቸው ሀገራት የፌዴራሊዝም ሥርዓት ተመራጭ መኾኑ ባይካድም በኢትዮጵያ እየተተገበረ ባለው የፌዴራል ሥርዓት ላይ ግን ጠንካራ ትችት በመስንዘር ነው ከላይ በተጠቀለው ጋዜጣ ላይ ሐሳባቸውን የገለፁት። ለብሔሮች እስከመገንጠል ድረስ መብት የሚለጠውና ብሔር ተኮር የኾነው የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ሥርዓት ዜጎች አርስ በርስ እንደባዕድ እንዲተያዩ የሚያደርግ መኾኑን የገለፁ ሲኾን፣ ለዚህ በምሳሌነት የሚያቀርቡት ከደቡብ ክልል «ወደ ሀገራችሁ ሂዱ» ተብለው የተባረሩ አማርኛ ተናጋሪ ዜጎችን ነው።

ማንኛውም ዜጋ በየትኛውም የእገራቱ እካባቢ ተንቀሳቅሶ መኖርና ሀብት ንብረት ማፍራት በማይችልበት ኹኔታ ሀገራዊ እንድነት መፍጠርና ለሰትልቁ የኢትዮጵያዊነት እሴት ማስብ እይቻልም።

ስለሀገሩና ማንነቱ የማይጨነቅ ትውልድ መኖሩ ለገዢዎች የሥልጣን ዕድሜ ማራዘሚያነት ቁልፍ መሣሪያ ነው። «ማንነቱን የረሳ ዜጋ ለባህሉ ብቻ ሳይሆን ለፖለቲካም ጭምር ነው ደርባውን የሚለጠው። ስለዚህ በሀገሩ ላይ ምን ዓይነት መንግሥት እንዳለ፣ ያ መንግሥት ለሀገሩ መበጀት አለመበጀቱ አያስጨንቀውም» የሚለውን ሐሳብ በስም ተጠቃሾቹ አምነውበታል።

እንደተወራሰት ችግር ፊች መሆን እቅቶት ችግር ፈጣሪ ትውልድ እያፈራ ያለው የትምህርት ፖሊሲን ተስተማሩበት የተባሉ ወጣቶች በቀጥተኛ መንገድ ከመኼድ ይልቅ አድር ባይነትን፣ ሙሉናን፣ የዘመድ አዝማድ ቅጥርን መናፈቃቸው የሞራል እና የሀገራዊ እሴት ግንባታው ጠንካራ ባይሾን መሆኑን ያስመሰክራል። የትምህርት ፖሊሲዎች በሀገራችን ሃደታቸውም ውጤታቸውም የሚያኮራ አይደለም። «የትምህርት ፖሊሲ በብዙ ሀገሮች የተገባ ሥልጣኔን ማስገኘት እንዲችል ሆኖ ይቀረጻልና» እንዲሉ ፕሮፌሰር መሳይ ከበደ የእሁኑ ፖሊሲም ከማን ነክቶኝ ፍልስፍናው ወጥቶ እንደገና መታየት ያለበት ይመስላል።

እንዲያው ለመሾኑ ኢትዮጵያዊነት የማን ዕዳ ነው?

እንደ ወጣት ብቻውን ተቀምጦ ዐየሁ። እያለቀሰ ነበር። (ወንድ ልጅ?) ሲያለቅስ ያሳዝናል። በግምት ሃያ አራት ዓመት ይሆነዋል። አማርኛ በትክክል አይችልም። ኹለተኛ ቋንቋው ስለሾነ። ጠየም ያለ ልጅ ነው። ከጣውሳ በተሠራ ሰሃን ላይ አያዞረ የሚሸጣቸው መፋቂያዎች በሥርዓቱ እንደተደረጁናቸው። እፊቱ አለሁ።

እንዲት መኪና የአለፓልቱን ጥግ እየታከከች መጥታ ቆመች። ኹለት ወጣቶች ናቸው። ወንዶች። መኪናዋን የሚነዳት ወጣት እለቅጥ

የለቀቀውን የመኪና ቴፕ ሲቀንስ ኹለተኛው ወጣት የመኪናዋ መስታውት ዝቅ እርጎ አንገቱን እሰገገ። ወሬ ፍለጋ። ጥቂት ብጋ አስተውሎት በዚህ ጽሑፍ የማላለፍረውን ቀፋፊ ቃል ተናገረ። የሚያለቅለውን ወጣት (የብሔር ስም ጠርቶ) አናናቀውና የልጁን ችግር መስማት ጊዜ መግደል እንደሾነ በሚጮህ ድምጽ ለመኪና ዘዋሪ ጓኛው ተናገረ። መኪናዋ ተስፈነጠረች። ሙዚቃዋ እየጮሽ!

ኢትዮጵያዊነት የማን እዳ ነው? በመኻላችን አንድነት የሚኖረው መቼ ነው? መተሳሰብ የሚሰፍነው መቼ ነው? ለየራሳችን ፍላጎት መተሳሰብ («የመረዳዳት ባህላችን») እናቆየውና የራሳችን፣ የኹላችን ስለምንላት ሀገራችን የአብርካት እስተሰሰብ እለን? እይመሥለኝም ።

ብዙዎቻችን መረገማችን! ከራሳችን ውጭ ማንም ያለ እይመስለንም። ሀገሪቱም ከእኛ ውጭ አላቢ እንደሌላት አንደመድማለን። አስዚያም ሀገሪቱን ረግጠን እና በሀገሪቱ አላግጠን ለማለፍ መሰከታዊ ቅባት እንደተቸረን ይሰማናል። ይህም ባይሾን እኩልነታቸውን አስከብረናል። በምንልባት ሀገር ዘለፋን አፈናጥረን በመኪና ባልተሰከነተርን!

ዘመነኛው ኢህአዴግ በዘመኑ ብሔርና ብሔረሰብ የሚሉ ቃላት ሳይ የበለጠ ትኩረት እድርጓል። ታላላቅ ፌስቲቫሎችን እና ልዩልዩ የመገናኛ መድረኮችን እያዘጋጀ እርስ በእርስ ለማወዳጀት መጣጣሩም የሚታይ ሀቅ ነው። የ «ኢህአዴግ ንቢና ምጥቀት ማሳያ» ተብለው በድርጅቱ ሰዎች የተሞካሹት መለስ ዜናዊ ማረፋቸውን ተከትሎ መሠረተ መንግሥት የሆኑት የሀገሪቱ ብዙኃን መገናኛዎች ከሀገሪቱ ጥግ እስከ ጥግ የነበረውን የጎዘን ድባብ አሳይተዋል። እዳጌ በሚባሉ አካባቢዎች የታዩ ሰቀሰተኞች ደጋግመው የሚያነሱት ጉዳይ ከዚህ በፊት ያልነበረንን ዕውቅና በዘመኑ ኢህአዴግ ስናገኝ ዋናው ተዋናይ አቶ መለስ ነበሩ የሚል ነው።

በሀገሪቱ የመንግሥት እና በአንዳንድ የግል ሚዲያዎች አንድነትን ስለመሠረቱበት ውለታቸው የሚወራላቸው አቶ መለስ ወይም ኢህአዴግ በውጭ ሚዲያዎችና በአንዳንድ የሀገር ውስጥ ሚዲያዎች ደግሞ ሀገሪቱን ለመከፋፈል የተነሱ በብሔሮችና ብሔረሰቦች ላይ መለያየትንና ጥላቻን ያመጡ ሊሏቸው ይደመጣል ።

የተቃውሞ እና የድጋፍ ፖለቲካውን ትተን መሠረታዊ እና ሀገራዊ በሆኑ ጉዳዮች ላይ ያለንን የአንድነት ብርታት ብንቃጂው ክፍተታችንን ማግኘት የምንችል ይመስለኛል። የኢህአዴግ መንግሥት ስለወጣው ብቻ የጎዳሴ ግድብን በጥላቻ ከሚያዩ ተቃዋሚዎች አንሥቶ የግል ጋዜጦች ስለኾኑ ብቻ ኢህአዴግን አይወዱም ብለው አስከሚደመድሙ የመንግሥት ሰዎች ተዛንቀናል።

ፖለቲካዊ ፍላጎት ምን እንደኾነና ሀገራዊ ፍላጎት ምን እንደኾነ አንኳ ማወቅ ተስኖን በረባ ባልረባው ስንወዛገብ ሀገሪቷ ሀገራችን አለዚያም ሀገራቸው አልመሰለን አለች።

ኢህአዴግ የመንግሥትን ስልጣን ሲይዝ ሀገሪቱ የአኔ እዳ ናት ብሎ አለዚያም የራሱን ፍላጎት ለማሟላት ብሎ የሚለውን ከመደምደም አስቀድሞ በሀገሪቱ ምስሶነት በብሔራዊ፣ ህዝባዊ እና ደኢህዴን አጃቢነት የተመሠረተውን ግንባር መለስ ብሎ መመልከቱ ይበጃል ።

ሕዝባዊ ወያኔ ሓርነት ትግራይ የተመሠረተው የንብርሲቲ ውስጥ ይማሩ በነበሩና የብሔር ፖለቲካን ያራምዱ በነበሩ ወጣቶች መሆኑን ያየናቸው መጽሐፍት ይጠቁማሉ።

« ከተማሪ እንቅስቃሴ በመፍለቃቸው ምክንያት እኒህ ድርጅቶች በሙሉ (ኢህአፓ፣ መኢሶን፣ ህወሓት እና ሌሎችም ድህረ ፳፮ አብዮት የመጡት) ተጣብተዋቸው

የኖሩ ድክመቶች የሀገሪቱም ድክመቶች ሆነው ይገኛሉ። መሥራች መሪዎች ደግሞ በጊዜው ከቀ.ጋ.ሥ. ዩንቨርሲቲ ተማሪነት ያላለፉ ሆነው መገኘታቸው ከእነዚህ ድክመቶች መኻከል ከፊሎሹ በሀገሪቱ እንቅስቃሴ ውስጥ የበለጠ የጎደሉና የገረሩ እንዲሆኑ አድርጓቸዋል ። እነዚህም ችሎታነት፣ ግልብነት፣ ለሚታወቁት፣ ጀብደኝነት የመሳሰሉት ናቸው።

በማለት ሐሳባቸውን የሚሰነዝሩት በለዓለም ቁምላቸው «የኢትዮጵያዊነት እና የአማራነት መለያ ህብር» በሚል ርዕስ ባሳተሙት መጽሐፋቸው ሀገሪቱን የተመለከተ ጥቅል ሐሳብ እንዲህ ይሰነዝራሉ።

«የወያኔ እንቅስቃሴ የትም ፍጭው ዱቄቱን አምጭው በሚል ፈሊጥ በምንም ዓይነት መርሆ ራሱን ሳያግት የተባሉት ድክመቶች ጌላ ቀር የሆኑ የጅምላ ደመናፍሳዊ ስሜቶች ከሚገባው በላይ እንዲከረከሩና እንዲያራግቡ በማድረግ የዘር ጥላቻን ለማቀጣጠል ተግባር መጠቀሚያ ማድረግ በመቻሉ ብቻ ነው።

አንግዲህ ሀገሪቱ መራሹ መንግሥት ሥልጣን ከተረከበበት ማግስት ጀምሮ በተደጋጋሚ ከሚነሡት ትችቶች ዋናው የብሔር ፖለቲካ አራማጅነቱ እና የዘር ጥላቻን አስፋፍቷል የሚለው ነው።

ይህን ትችት የሚሰነዝሩት ወገኖች የሀገሪቱ የሲቪል የኃላፊነት ቦታዎች እና ቁልፍ የጦር ሠራዊት ቦታዎች በትግራይ ተወላጆች እጅ ብቻ መውደቁን እንደማስረጃ ሲያነሡ ይደመጣል ።

የጠቅላይ ሚኒስትሩን ማለፍ ተከትሎ ደግሞ የሀገሪቱ ፖሊስዎች እና ዕቅዶች በሙሉ በአሳቸው የተሠሩ እንደኾኑ በተደጋጋሚ ሲገለጹ

ስምተናል። ይህ ሊያሳይ የሚችለው ምንን ነው? በሀገሪቱ ውስጥ ሥርዓትን ከመገንባት ይልቅ በላጭነትን እና ጊዜያዊ ማለፊያዎችን ማሰናዳት የበለጠ መኾኑን እደለምን? ይህ ሆነ የተባለው ይልቁንም በኢሕአዴግ ሥርዓት መሆኑን ልብ ይሏል።

በዚህ መሠረት ይህችን ሀገር ላለፉት ዓመታት ሲመራት የቆየው ኢህአዴግ እና ርዕዮተ ዓለሙ በአንድ ሰው ላይ የተንጠለጠለ ነበር። በግንባሩ ውስጥ ቦታ አላቸው የሚባሉት ዐራቱ ድርጅቶች ይቅሩና አዛዥ ናዛዥ ነው የሚባለው ህወሓት ይቆይና የዚህች ሀገር አስተዳደሪ የአቶ መለስ ጭንቅላት ነበር ወደሚል መደምደሚያ ያደርሰናል። ይህ በመሆኑ ምን በጎና ክፉ ጎኖች ሊኖሩት ይችላሉ?

የአንድ ግለሰብ ኃይለኛ ተጽዕኖ ወይም ክፍ ያሰውን የሥራ ኃላፊነት መውሰድ በመሪው ድርጅ ወይም በተመሪው ሀገርና ሕዝብ ላይ የራሱ የሆነ ተጽዕኖ ሊኖረው እንደሚችል የአነጥሎቱን ፍልስፍና ርቀን መጥቀስ ሳይገባን ከመሰሰ በፊት የነበሩትን ክሎኔል መንግስቱ ኃ/ማርያም እና አስተዳደራቸውን ብሎም ሀገራዊ ውጤቱን መመልከት ይቻላል።

መንግሥቱ ኃ/ማርያም ቁጡ መሪ ነበሩ። ዘመናቸውም አብዮተኝነት ነበር። የግልፍተኝነት። ክውይይት ይልቅ ጥይት የሚቀድምበት። ተመሪው ሁሉ የእሳቸው ተክታይ አልነበረምን? እንኪያስ ያ ሁሉ ዜጋ በጥይት ባልተላለቀም ነበር።

ይህ የአንድ ግለሰብ አመራር በመንግሥት ውስጥ የራሱ ተጽእኖ እንዳለው ለመመልከት ያመጣነው ምሳሌ ነበርና እንዳመጣን እንመልከው። ወደ ዘመነ እገዛ መለስ ስንመጣ ደግሞ በዘመናቸው ሲደነቁም ሊወገዙም የኖሩ ስራዎችን ሠርተው ማለፋቸው የሚታወቅ ነው። የተነሳሽነትን ነጥብ ስንመለከት ግን ሀገሪቱን የዜጎች ሀገር ሊያደርጓት ቀርቶ የኢህአዴግ እንኳ

አንዳደረጓት ብቻቸውን ሊሰሩ ኖሩ የሚለው የድርጅታቸው ምስክርነት በቂ ነው።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ በዓለም አቀፍ መድረኮች የሚይዟቸው አቋሞች እና የሚያራምዷቸው ሐሳቦች አስደሳች እና አኩሪ ሆነው የሚታወሱት በርካታ ጊዜ ይሆናል። ከዚህ በተረፈ ግን አብዮታዊ ዴሞክራሲ የተባለ የአስተዳደር ዘይቤ ያመጡት መለስ ዜናዊ መሆናቸውን ለመመስከር የሚያዳግቱን አይሆንም ። በፖለቲካ ላይንስ ውስጥ አብዮታዊ ዴሞክራሲ የሚባል ጽንሰ ሐሳብ የለምና!

በተቃዋሚ ፓርቲ አመራሮችም ይሁን በሌሎች ልሂቃን ተቀባይነት የተነፈገው የሚመስለውን አብዮታዊ ዴሞክራሲ (ሲያስፈልግ ደግሞ ልማታዊ መንግስት) የተባለ ፖለቲካዊ ፍልስፍና ያመጡት አቶ መለስ ለሀገሪቱ ከዚህ የተለየው እንደማይበጃት ከምርጫ ዘጠና ሰባት ክርክር እስካሁንም ተክታዮቻቸው የሚያቀነቅኑላቸው መርህ ሆኗል ።

ይህ በአቶ መለስ ዕውቀታዊ ብቃት እና አእምሮ ላይ የተንጠለጠለ ርዕዮተ ዓለም መጨረሻው ወይም መድረሻው ምን ሊሆን እንደሚችል ወደፊት የምንመለከተው ጉዳይ ይሆናል ።

አቶ መለስ በገንቡት ሥርዓት ውስጥ ትላልቅ ቁስሎች እንደነበሩ የሚታወቅ ነው። ከቀበሌ እስከ ፌደራል ድረስ እንደ ማፍያ መደራጀት የቀራቸው ሌቦች እና በዝባዦች መንግሥትን የሥራ ኃላፊነት ይዘዋል ። ቀጣዩ እጣ ምን ይሆናል ?

አሁንም በሀገሪቱ የተለያዩ አካባቢዎች ብሔር ተኮር ጥያቄዎች ይነሣሉ። አዲስ አበባ ከተማ ውስጥ ከቀበሌ ጀምሮ ያሉት የሰልጣን እርከኖች በአንድ ብሔር አባላት የተያዙ መሆናቸው ሀሜት ይናፈላል ።

የጠቅላይ ሚኒስትሩ ዜና አረፍት በተሰማበት ቅጽበት በኤርትራ መንግሥት ይረዳሉ የሚባሉት ለማሲያን መደበቂያ ያደረጉት የአልሸባብ ወታደሮች ደሰታችውን መግለጻቸው ምንን የሚያመለክት ነው?

ኢትዮጵያ ከዚህ በኋላ ትሽመደመዳለች! ኹለት ጊዜ ሠራዊቱን ልከ የደበደበን መለሰ አርፏልና! እያሉ መጨፈራቸው ከሰብዕና እና ከሞራል እንደወረደ ቢገባንም መለስን ኢትዮጵያ ወይስ የኢትዮጵያ አድርገው ማሰባቸው ሳያመራምረን አይቀርም።

እዚህ ላይ እንድ ነጥብ ማንሳት ይጠቅም ይመስለኛል። በዚያኛው ትውልድ ውስጥ አቋመ ጠንካራ ነበር የሚባልለት ኢህአፓ ደርግ ከሰማሊያ መንግሥት ጋር ያደረገውን ጦርነት ይቃወም ነበር (ለሰማሊያ ይረዳ ነበር?) ኢህአዴግም ከአሁኗ ሰማሊያ ጋር ያደረገው ጦርነት ከአንድ ተቃዋሚ ፓርቲ ውጭ በሌሎች ተቃውሞ የገጠመው እንደነበር እናስታውሳል። የዚህ ሁሉ ምንጩ ታዲያ ቢያንስ መሠረታዊ በሆኑ ነገሮች ላይ ሀገሪቱን የጋራ ሀገር እድርገን የማይሽመደመድ አቋም መገንባት ስላልቻልን ነው። (በሳደን ለሁሉም አሜሪካዊያን እንጅ ለቡሽ አለዚያም ለእሳማ ብቻ ጠላት እንዳይደለ ልብ ይሏል)

መለስ መራሹ የኢህአዴግ መንግሥት ከሀገር ውስጥ ጉዳዮች ባለፈ በውጭ ጉዳዮች ኹሉ ጣልቃ መግባቱ ተቃውሞ ሲገጥመው የተሰማበት ጊዜ እንዳለ ሆኖ ከሱዳን ጋር ወዳጅት ለመመሥረት ከኢትዮጵያ መሬት ቆርሶ ማቀበሉን በመናገር የሚያወግዙ ጥቂት አይደሉም።

ከዚህ በላይ ያነሳኋቸው ነገሮች በሙሉ ኢህአዴግ ሀገሪቱን የእኔ እዳ ብሎ ተቀበለ ወይስ? የሚለውን ለማሳየት ነው። አሁን አሁን ሀገሪቱ የህዳሴ [renaissance] ዘመን ላይ እንዳለች ተደጋግሞ ይነገራል። ይሁንና ቢያንስ አንድ ሳይቀር ሚዲያዎች እንኳ ይሄን የህዳሴ አብዮት ተቀብለው አለማስተጋባታቸው እያንዳንዳችን ለሀገሪቱ ካንተ ይልቅ እኔ

እውቃለሁ በሚል አጥር ሰለታጠርን ይመስለኛል። ሀሳብ ሰጥቶ ሐሳብ መቀበል የበታችነት እየመለለን!

ስሜት እና ተንኮል እንጅ ጥበብ ርቆናል

ዘመኑ ሩቅ ነው። ሃያኛው መቶ ዘመን ፤ ሊቆጠር በተጀመረበት ጊዜ ሀገሪቱ ውስጥ ከፍተኛ ያለውን ሥልጣን የተቆናጠጡት ልጅ እያሉ በከተማቸው አዲስ አበባ የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ሰዓት እላፊ አወጁ። እኒህ የማያሥችላቸው ባለስልጣን የነበሩ አቤቶ የራሳቸውን ህግ ራሳቸው እፍርለው በተከለከለ ሰዓት ይዘዋወራሉ። ህግ ካላሰከበራችሁ «የ!» ብለው ካቆሟቸው የአራዳ ዘበኞች ጋርም ሲታኮሉ ያድሩ ነበር። ድመት የወለደቸውን ትበላለች እንደሚባለው ለመታያ የሚወጣውን የመተዳደርያ ህግ እና ደንብ፤ ደንብ አውጭው ራሱ ሲጥስ ማየት ለዚች ሀገር መሪዎች እና ለታዛቢው ህዝቧ አዲስ አይደለም።

አሁን ወንበር ላይ ያለው የሥልጣን ጋይል በሥልጣን ወንበር ላይ ከተፈናጠጠ ጊዜ ጀምሮም ዕልፍ አዕላፍ ሀጎች፤ አዋጆች እና ደንቦች ረቀዋል ጸድቀውማል። በኢፌዴሪ የሕግ አወጣጥ ሥርዓት መሠረት ከፍተኛው የሕግ አውጪ አካል የሕዝብ ተወካዮች ምክት ሲሆን በዚሁ አካል ሕግ ሆኖ እንዲፀድቅ ረቂቅ የሚያቀርበው ዋነኛው አላፈፃሚው ነው። በዚሁ መልክ የወጡ በመቶ ወይም በሺህ የሚቆጠሩ አዋጆች ባለፉት ዓመታት ቢፀድቁም አፈፃፀማቸው ተከላሽቶ የቀረው ሰንት ናቸው? ለዚህ መልስ ለማግኘት ጥናት ያለፈልጋል።

አንዳንዶቹ ሙሉ በሙሉ የተረሱ፤ አንዳንዶቹ በክፊል፤ ሌሎቹ ደግሞ በተቃራኒው ሙሉ በሙሉ የትፈፀሙ ናቸው። ከእነዚህ መካከል በአጣዳፊ ረቀው በአጣዳፊ ጸድቀው በአጣዳፊ የሚተገበሩ ደንቦች እና አዋጆች የመኖራቸውን ያክል በውትወታ ረቀው በመሰልቸት ጸድቀው ሲተገበሩ የማይታዩ አንገደ ደንቦች እና ሀጎች አሉ።

በአንድ ፓርቲ ስር ያለው ፓርላማ «አፋኝ» እንዲሁም «ፀረ- ሕገ መንግስት» በሚል ውግዘት ከሚደርስባቸው አዋጆች በተጨማሪ ሚዛናዊ ለመምሰል አንዳንድ የሕዝብ ጥቅምን የሚያስጠብቁ ሕጎችን ሊያፀድቅ ቢስተዋልም ተግባራዊ ሊደረጉ ግን አይታይም። ለዚህ ብዙ ምክንያት ማቅረብ ይቻላል። አዋጆቹ በምን ሁኔታ ተግባራዊ እንደሚሆኑ ዝርዝር መረጃዎችን ያልያዙ ይሆናሉ፤ አሊያም ከሌላው ዓለም ተሞክሮ እንዳሉ የተወሰዱ ይሆናሉ፤ ወይም ደግሞ እነዚህ አዋጆች ለተግባራዊነታቸው በጀትም ያልተመደበላቸው ይሆናሉ።

መቀነስ እና መጨመር አሰባቸው ስለሚባሉ አንቀጾች ትተን ጸድቆ በጠቅላይ ህግነት በሚያገለግለው ህገመንግስት ውስጥ ተጽፈው የማይተገበሩ አማላይ አንቀጾችን መመልከት ይቻላል። በአፈጻጸም ደረጃ አማላይ የሚባሉት ወይም በሌላ አገላለጽ ለህዝብ ጥቅም ቅድሚያ የሚሰጡ አንቀጾች ግን ሳይከበሩ ሊቀሩ ህዝብ ግድ የማይሰጣቸው ይልቁንም የመንግስትን ፍላጎት ብቻ የሚያሟሉ አንቀጾች ግን ያለምንም ግድፈት እና ዝግመት ሲከወኑ እንመለከታለን። ምልክታችንን አሳማኝ ለማድረግ እንችል ዘንድ ከህገመንግስታችን አንዳንድ አንቀጾችን መመልከቱ መልካም ይሆናል።

ከህገመንግስቱ መሰረታዊ መርሆዎች መካከል ጠቅላላ ያለ ሀሳብ የያዘው መርሆ እንዲህ ይነበባል።

አንቀጽ ፱/፩ ህገመንግስቱ የሀገሪቱ የጠላይ ህግ ነው። ማንኛውም ህግ ልማዳዊ አሰራር እንዲሁም የመንግስት አካል ወይም ባለስልጣን ውሳኔ ከዚህ ህገመንግስት ጋራ የሚቃረን ከሆነ ተፈጻሚነት አይኖረውም።

ይህን መንደርደርያ ይዘን የተለያዩ አንቀጾችን ከህገ መንግስቱ እና ከሌሎች አዋጆች እና ደንቦች ብናይ እርስ በእርሱ የሚጣረስ ህግ ማግኘቱ ከባድ

አይሆንም ። በዚህ አረዳድ መሰረትም አንዳንድ አዋጆች ተቃውሞ እየቀረበባቸው የተደመጠበት ጊዜ ጥቂት አይደለም። ህዝቡም ተቃውሞውን ባለማ ጊዜ የመንግስትን ጆሮ አግኝቶ እንደማያውቅ የታመነ ነው። ይህም ቢሆን ኖሮ ታውጆ የተሻረ ወይም ሳይታወጅ የከሸፈ አዋጅ በገጠመን ነበር። ይህን ጉዳይ የታዘቡት ዶክተር ዳኛቸው አለፋ በአንድ ወቅት አንድ ፓርቲ ባዘጋጀው ውይይት ላይ እንዲህ ገልጸውት ነበር

«ሰዩመ እግዚአብሔር ተደርገው ይወሰዱ የነበሩት ቀዳማዊ ሃይለስላሴ አሁን ቆሬውዳል ምክር ቤት ተብሎ ለሚንኳሰሰው ፓርላማ ከላኳቸው ረቂቅ አዋጆች ውስጥ ከፓርላማው ተቃውሞ ገጥሟቸው ያልጸደቁ በርካታ ረቂቅ አዋጆች ሲኖሩ በአንጻሩ ደግሞ ሳስፉት ፩ ዓመታት ጠቅላይ ሚኒስትሩ ወደ ፓርላማ ከላኳቸው ረቂቆች ውስጥ አንድም ውድቅ አልተደረገም »

በህገመንግስቱ አንቀጽ ፲፭ የህይወት መብትን እናገኛለን። «ማንኛውም ሰው በህይወት የመኖር መብት አለው። ማንኛውም ሰው በህግ በተደነገገ ከባድ ወንጀል ቅጣት ካልሆነ በስተቀር ህይወቱን አያጣም። »

ይህ መብት የተሰጠው ለኢትዮጵያዊያን ዜጎች ሁሉ ነው። መንግስት ደግሞ ይህ መብት እንዲጠበቅ የራሱን አስተዋጽኦ ማድረግ አለበት። በህይወት የመኖር መብት ሊተገበር የሚችለው በቂ ምግብ መጠለያ ልብሰ ስራ ወዘተ ሲኖር ነው። ስደትና ሞት በአረብ ሀገራት ሳይበሉ ማደር /የምግብ እጦት/ የመጠለያ ችግር፣ የስራ ችግር፣ እነዚህም ሁሉ ህይወትን ሲያሳጡ የሚችሉ ጉዳዮች ናቸው። መንግስት በህይወት የመኖር መብትን አክብሯል ሊባል የሚችለው እነዚህንና መሰል ጉዳዮች የተሟሉ እንዲሆኑ ሲያደርጋቸው ነው። «ህይወት » የምንለው ነገር ብቻውን ተንጠልጥሎ የሚቆም ነገር አይደለምና።

በሰደት አየኖሩ ጉዳት እና ሞት ስለሚደርስባቸው ለዎች በተመለከተ መንግስት ግዴታ አንዳለበት የሚያመለክተው አንቀጽ ፲፮ መብት የማስጠበቅ ግዴታውን እንዲህ ይገልጻል፡፡

« ማንኛውም ሰው በአካሉ ላይ ጉዳት እንዳይደርስበት የመጠበቅ መብት አለው፡፡ ህገ መንግስቱ ከዚህ በፊት በኢትዮጵያ ክብሩ ህጎች እና ባለስልጣኖች ሁሉ የተለየ ከሚያደርጉት ምርጥ አዋጆች መካከል በአንቀጽ ፳፱ የተጠቀለው ይገኝበታል፡፡

በዚሁ አንቀጽ ንዕስ አንቀጽ ፫ ላይ የፕሬስ እና የሌሎች የመገናኛ ብዙሃን እንዲሁም የስነጥበብ የፈጠራ ነጻነት ተረጋግጧል፡፡ የፕሬስ ነጻነት በተለይ የሚከተሉትን ነጥቦች ያጠቃልላል፡፡

ሀ የቅድሚያ ምርመራ በማንኛውም መልኩ የተከለከለ መሆኑን

ለ የህዝብን ጥቅም የሚመለከት መረጃ የማግኘት አድልን

ህገመንግስቱ እነዚህን መብቶች ለዜጎች ያጎናጽፍ እንጂ ለሁሉም ዜጎች በሁሉም ወቅትና ቦታ እኩል አየተለራባቸው ነው ወይ የሚለው ጥያቄ ውስጥ ይጥላል፡፡ በሃገሪቱ ውስጥ ብዙ የሚባሉ ወገኖች የፕሬስ ወይም ሌላ የብዙሃን መገናኛ ለማቋቋም ፈቃድ ተከለክለን ሌላ የሰማንበት ጊዜ ትንሽ አይደለም ፡፡ ቅድመ ምርመራን በተመለከለ የአዲስ አበባ /ምናልባት የፌደራል/ ባህልና ቱሪዝም ቢሮ ፊልሞችን ቀድሞ መገምገሙ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ደግሞ ብርሃንና ለላም የማትማቸውን ጋዜጦች አስቀድሜ እመረምራለሁ ማለቱ መንግስትና መስርያ ቤቶችን በአንድ ራስ ሁለት ምላሽ ያደርጋቸዋል፡፡ በተለያዩ ሀገራዊ ጉዳዮች ለምሳሌ ስለኢትዮጵያና ግብጽ (የአባይ) ወይም ስለኢትዮጵያና ሱዳን (የመሬት) ወቅታዊ መረጃ በግልጽነት እያደረሰ ያለ መንግስታዊ ተቋም አለ?

በጃፂ፬ዓ.ም የመነጋገርያ አጀንዳ ሆኖ የነበረው በሚያምር ቃል የተገለጸውና ተፈጻሚነቱ ጥያቄ ምልክት ውስጥ የወደቀው የህገመንግስቱ አንቀጽ ፴፪ ነው፡፡

«ማንኛውም ኢትዮጵያዊ በህጋዊ መንገድ ሀገሪቱ ውስጥ የሚገኝ የውጭ ሀገር ዜጋ በመረጠው የሃገሪቱ አካባቢ የመዘዋወር እና የመኖርያ ቦታ የመመስረት እንዲሁም በፈለገው ጊዜ ከሃገር የመውጣት ነጻነት አለው » ይላል፡፡

ይሁንና ስለሚረከብ ክልል መጥታችሁ እዚህ መኖርያ መቀለስ አትችሉም ወደ መጣችሁበት ተመለሱ፡፡ ተብለው በክልሉ ፕሬዚዳንት የተለያበቱት በትውልድ አማራ በነዋሪነት ቤንች ማጂ የሆኑ ሰዎች ይህ መብት ስለምን ተነፈጋቸው? የቤኒሻንጉሎቹስ?

ከህገመንግስቱ ወጥተን ወደ አዋጆች ስንሻገር የፀረ-ሽብር አዋጁ በህመንግስቱ ውስጥ የተጠቀሱ መብቶችን ሊጥስ የሚችል አዋጅ ነው፡፡ በመግቢያችን ላይ የተመለከትነው የህገመንግስቱ መርህ ይጣሳል፡፡ ከህገ መንግስቱ ጋርም ይቃረናል የሚል አመለካከት መንጸባረቅ የጀመረው አዋጁ ከታወጀ ጊዜ ጀምሮ ይሁን አንጅ ተግባራዊነቱም ከቀጣዩ ቀን ጀምሮ ነቁ የሆነ ህግ ሆኗል፡፡

ብዙ የተባለበትን ይህን አዋጅ አልፈን ሌሎች የተሸፈኑ የሚመስሉ አዋጆችን ለመመልከት ስንሞክር በአዋጅ ቁጥር ፪፻፱/፲፱፻፲፪ዓ.ም የጸደቀውን የቅርስ ጥናትና ጥበቃ አዋጅ አንመልከት፡፡ ቅርስ ምንድን ነው ለሚለው ጥያቄ አዋጁ አንደሚከተለው ያብራራል፡፡

« ቅርስ ማለት በቅድመ ታሪክ እና በታሪክ ዘመን የሰው ልጅ የፈጠራ እና የስራ እንቅስቃሴ ውጤት የሆነ

የተፈጥሮ የሰው ሃይትን የሚገልጽ እና የሚመሰክር በሳይንስ በታሪክ በባህል በስነ-ጥበብና እደ ጥበብ ይዘቱ ከፍተኛ ተፈላጊነት እና ዋጋ ያለው ማሻገሪያም ግዙፍነት ያለው እና ግዙፍነት የሌለው ነገር ነው።

ይህን መልካም የሚባል አተረጓጎም ተከትሎን ብዙ ምሁራን ያፈራው እና ስመጥር ከሆኑ ትምህርት ቤቶች አንዱ ሆነውን የተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት የግቢ አያያዝ /ከመግቢያ ጀምሮ / ብንመለከት ቅርሰነቱን የት ላይ አናገኘዋለን? ትምህርት ቤቱ በታሪካዊነትም በውበትም በሰው ሃይትም ቅርስ የሚያሠኘው ነገር ይኖራል ተብሎ አይገመትም ። ትምህርት ቤቱ በአሁኑ ጊዜ በፊሊፕሆች አጅ ወድቆ አድሳቱ ቅርሰነቱን ሊያሳጣ በሚችል መልኩ ሆኗል።

ይህንም የመሰለ ታሪክ ያለው የመጀመርያ የሚባለው የግል ማተሚያ ቤት አታፍርሱብን ቅርስ ነው፤ እናፈርሳለን ቅርስ አይደለም የሚለው ከተማ አስተዳደሩ እና የተስፋ ገብረሰላሴ ማተሚያ ንትርክ የሚታወስ ነው።

አዋጁን በማስተዋል አየተሰራ ነው ወይ የሚለው ከባድ ጥያቄ ሊነሳ የሚችለው በተለይ መልሶ ማልማት እና አድሳት ላይ ይሆናል። ቅርሶች የራሳቸው ባሰሙያዎችን ይጠይቃሉ። ዕድሳት ወይንም ግንባታ ሲደረግ ያለው አሉታዊ እና አዎንታዊ ተጽዕኖ ተጠንቶ መሆን አለበት። የስነ-ጥበብ ባሰሙያዎች ይህን የመሰለ ጥያቄ ደጋግመው የሚሰነዝሩት በአራት ኪሎ ድል ሃውልት ሁለት ጎኖች የተገነቡ ሁለት አስቀያሚ ከብረት የተሠሩ የእግረኛ መሽጋገርያ ድልድዮችን በመመልከት ነው።

ድልድዮቹ የቦታውን ታሪካዊነት የሃውልቱን ቅርሰነት ይጋፋሉ። የአካባቢውን ስነ-ውበታዊ ማራኪነትም ያደፈርሳሉ ከሚሰጡት የመሽጋገርያነት አገልግሎት ጋር የድልድዮቹ የግንባታ ውበት አልታሰበበትም። ድልድዮቹ ለመሽጋገርያነት የሚያገለግሉ ተራ የብረት የታሠረ ፍትሕ

ድልድዮች እንጅ የአካባቢው ውበት ላይ ቅንጣት የማይጨምሩ ይልቁንም ውበት የሚያጠፉ ናቸው ይላሉ የሥነ-ጥበብ ባለሙያዎች።

ቅርስ የሚታይ የማይታይ የሚዳሰስ የማይዳሰስ ትልቅ ትንሽ ሊሆን ይችላል። ይህ ቅርስ ደግሞ ከታሪክ ከባህል ከሰው ግዜ ታር ይገናኛል። ጃየተፈረሰ ሲሰራ ምንድን ነው የሚሰራው? አድሳት ሲደረግ አንዴት ነው አድሳት የሚደረገው? የሚለው ሊታስብበት ይገባል። የቅርስ ጥናትና ጥበቃ አዋጁ ስራ ላይ ያልዋለ የሚመስለው ሰዚህ ነው። ልደታ ፈረሰ! ልደታ ላይ ምን ነበር? አራትኪሎ ፈረሰ! አራት ኪሎ ላይ ምን ነበር? የሚናገር ነገር መኖር ይኖርበታል። ታሪክ አየሰራ ቅርስ አያመረተ አንጅ ስው መሬት ላይ ኑሮ መሬት ውስጥ የሚገባ ብቻ ፍጡር አይደለም ።

ይህን የማፍረስና የመሰራት ጉዳይ ታከን ወደ እካባቢ ጥበቃ ጉዳዮች እንዘለቅ ። ከመንደርነት እምብዛም ፈቀቅ ካላሉት ትናንሽ ከተሞች እስከ መናገሻይቱ አዲስ አበባ ድረስ ለአካባቢ ጥበቃ ትልቅ ራስ ምታት የሆነውን የደረቅ ቆሻሻ በተሰይሞ ፈስታልን ለመቆጣጠር ታልሞ የፀደቀ ስናይ ሕግ ስለመኖሩ ስንቶቻችን እናስታውሳለን?

ምንም እንኳን ይህ አዋጅ በፀደቀበት ፲፱፻፶፱ ዓ.ም «በቃ የፈሰታል ችግር ተወገደ» ዓይነት መግለጫዎች በተደጋጋሚ ሲሰጡ ቢሰነብትም በአዋጁ ይቀረፋል ተብሎ የታሰበው የደረቅ ቆሻሻ ችግር ግን ዛሬም ድረስ ሲላኛው የኢትዮጵያ መገለጫ እንደሆነ ቀጥሏል።

በዚህ መክኖ በቀረው አዋጅ ዙሪያ በወቅቱ በፓርላማ የተፈጥሮ ሐብትና አካባቢ ጥበቃ ጉዳዮች ቋሚ ኮሚቴ ም/ ሰብሳቢ የነበሩትንና ከረቂቅነት ጀምሮ በአዋጁ ዙሪያ ከተሰዩ አካላት ጋር የተካሄዱ ሰብሰቦችን የመሩትን አቶ አንዳልካቸው ሞላ ከነጋድረሰ ጋዜጣ ጋር በነበራቸው ቆይታ የፓርላማ አባል በነበሩ ጊዜ እሊያም ከዚያ በፊትና ጌላ ም/ቤቱ አጅግ በርካታ አዋጆችን ማፅደቁን ገልጸዋል።

አቶ እንዳልካቸው፤ ይህ የደረቅ ቆሻሻ አያያዝ አዋጅ ከአዋጆቹ ውስጥ «ሙሉ በሙሉ የተረሳ» መሆኑን የሚናገሩት በአፅንዖት ነው። አቶ እንዳልካቸው፤ ይህ አዋጅ ፀድቆም ከአምስት ያላነሉ ዘመናትን በብርሃንና ሰላም መደብር አሊያም አዋጁን እንዲያስፈፅም ሥልጣን በተሰጠው የአካባቢ ጥበቃ ባለሥልጣን መ/ቤት ሼልፍ ላይ ብቻ ተወስኖ ያለ ሥራ ለመቀመጡ በዋና ምክንያት ያስቀመጡት የባለሥልጣኑን ድክመት ነው።

የአካባቢ ብክለትን የማስወገድ፤ የእንስሳትን ጤንነት የመጠበቅ፤ ህዝቡ አገር በቀልና ረጅም ጊዜ የሚቆይ ከረጢቶችን እንዲጠቀም የማበረታታት ዓላማን ለንቆ የነበረው አዋጅ በሥራ ላይ እንዲውል መትጋት ይጠበቅቡት የነበረው የአካባቢ ጥበቃ ባለሥልጣን መ/ቤት እንቆቅልሽ በሆነ መልኩ ኃላፊነቱን በአግባቡ መወጣት ባለመቻሉም «የአፍሪካ መዲና» በለለ ፌስታል ቆሻሻ ማቅ ለብሳ መናሯን እንድትቀጥል ሆኗል።

ከዚህ የአካባቢ ጥበቃ ጉዳይ ሳንወጣ አዋጅ ቁጥር ፪፻፱/፲፱፻፺፭ የአካባቢ ተጽእኖ ግምገማ አዋጅን እንመልከት እስኪ . . . በዚህ አዋጅ ውስጥ የሚያማልሉ አንቀጾች ተካተዋል። በሃገሪቱ ውስጥ የሚሰሩ ፕሮጀክቶች በአካባቢ ላይ አንዳችም ጉዳት አሊያም ተጽዕኖ የማያሳድሩ መሆን እንዳለባቸው አዋጁ ይደነግጋል። የአዋጁ አንቀጽ 9 ንዕስ አንቀጽ ለ ላይ እንዲህ ይላል።

ለ. ጎጂ ተጽዕኖዎችን ለማስቀረት ወይም በበቂ ሁኔታ ለማቋቋም የሚቻል መሆኑን ካመነ ለማስቀረት ወይም ወደ ኢምፕትንት ለመቀነስ የሚሰፈልጉትን ቅድመ ሁኔታዎች ዘርዘሮ እንዲሟሉ በማዘዝ ፕሮጀክቱ እንዲተገበር ይሁንታ ይሰጣል ወይም

ሐ. ፕሮጀክቱ ተግባራዊ በሚሆንበት ጊዜ በአካባቢው ላይ የሚከተለውን አሉታዊ ተጽእኖ በአጥጋቢ ሁኔታ ለማስቀረት እንደማይቻል ካመነ ትግበራውን ይከሰክላል።

ይህ የሚደንቅ አዋጅ ፅውን ሰራ ላይ ነውን? ከሆነስ የሚያበላጩልጩ የፅዕኑታወት ህንጻዎች ለአካባቢ ተጽእኖ ስለሌላቸው ነው በብዛት እየተገነቡ ያሉት? የከተማ ወንዞች ዳርቻ በሎኬት ለማምረት ዶሮና ከብት ለማርባት ወዘተ፤ እየተሠጡ ያሉት በምን ያካባቢ ተጽዕኖ ግምገማ ሪፖርት ይሆን? የአዲስ አበባ ወንዞች ከዓመት እስከ ዓመት የቆሸሹ እና የሚያስቀይም ሽታ ያላቸው መሆኑና ሰፋፊ ደኖች ለእርሻ መመንጠራቸው የሚቀጥለውስ እስከመቼ ይሆን?

ከዚህ ውጭ ብዙ ሊነሱ የሚችሉ አዋጆች እና ደንቦች አፈጻጸማቸው ላይ ደካማ ሆነው እናገኛቸዋለን። በአንድ ሰምን የአዲስ አበባ መንገዶች ከትራፊክ እደጋ እንዲጠበቁ አድርጎ የነበረው የእግረኛ እና የእሽርካሪ ህግ ዛሬ በየት ይሆን ያለው?

በአንፃሩ ደግሞ በመንግስት በኩል ገና ሳይፀድቁ ለተግባራዊነታቸው ሰፊ ዝግጅት የሚደረግላቸውና ከፀደቁ በኋላም የህትመት ቀለማቸው ገና ሳይደርቅ በፍጥነት ሥራ ላይ የሚውሉ አዋጆች መኖራቸው በግልፅ የሚስተዋል ነው።

መንግስት እነዚህን አዋጆች እንደ በኩር ልጁ በልዩ ሁኔታ የሚከታተላቸው እንዲያው ዝም ብሎ ሳይሆን የሰልጣን መጠበቂያው ከመሆናቸው የተነሳ መሆኑ ላይ የከረረ ሙግት አይነሳም። እንዲህ ካሉት አዋጆች መካከልም የፀረ-ሽብር አዋጅ፤ የቦን አድራጎትና ማህበራት አዋጅ፤ የመገናኛ ብዙኃንና የመረጃ ነፃነት አዋጅ፤ እንዲሁም ሕዝቡን የመንግስት ጭለኛ እንደሚያደርግ እና የመንግስትን የፋይናንስ አቅም በከፍተኛ ደረጃ

እንደሚያሳለብተው በስፋት እየተገለፀ የሚገኘው የሊዝ አዋጅ ተጠቃሽ ናቸው፡፡

ቀደም ባሉት ዘመናት መንግስታት ሕጎችን ያወጡ የነበረው ቅድሚያ የሕዝቦቻቸውን ጥቅም ለማስጠበቅ ሳይሆን፤ የራሳቸውንና የደጋፊዎቻቸውን ሥልጣን ለማጠናከሪያነት በማለም መሆኑን ነገር ግን ቀስበቀስ ከስልጣኔ ጋር ተያይዞ እንግሊዝን በመለሉ አገራት ሕግ አውጪዎች ከሕዝብ በሕዝብ መመረጥ ሊጀምሩ የሕዝብን ጥቅም የሚያስከብሩ አዋጆችም መውጣት መጀመራቸውን የህግም የታሪክም ለዎች ይናገሩታል፡፡

ወደ ሀገራችን ሁኔታ ሲመጣ ደግሞ የመንግስት አካላትን ማቋቋሚያና የሥራ ኃላፊነቶቻቸውን ለመደንገግ ሲባል አዋጆች መውጣት የጀመሩት በአፄ ምኒልክ ዘመን አንደሆነ የሚገልጽ ሊሆን፤ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ እስከ አሁን ድረስ በአዋጆች አፈፃፀም ላይ ልዩነት ይስተዋላል፡፡

በመሠረቱ ከሆነ ለማንበረሰቡ ከሚለጡት ጥቅም ይልቅ ለሥልጣን ማስከበሪያነት ታልሙ የሚወጡት አዋጆች የሚፀድቁበት ሂደት ራሱ በበርካቶች ዘንድ ስጥያቄ ውስጥ ያለ ስለመሆኑ ብዙም ምርምር የሚጣይቅ አይደለም፡፡ ለዚህም ነው የሐሳብ ፍጭት ለማድረግ በማያስችል መልኩ በኢሕአዴግ ቁጥጥር ሥር በዋለው ፓርላማ የሚፀድቁት አዋጆች የሕዝብ ፍላጎት ተንባባሪባቸዋል ለማለት እንደሚያስቸግር ሊነገር የሚደመጠው፡፡

በጽንፈኝነት የተቃኙ ሀገር

ይች ሀገር በጽንፈኝነት ተወጥራለች፡፡ ለው ሰውኛውን ብቻ ይኖራል፡፡ ስለትንሽ አያወራም ትንሽ የሽን በዛባት፡፡ በውዴታ እና በጥላቻ ጽንፈኝነት ውጥረት ውስጥ ተዘፍቀናል፡፡

ጽንፈኝነትን በሃይማኖት፣ በኢኮኖሚ ፣ በትምህርት፣ በኑሮ ወዘተ. በኹሉም ዘርፍ ብንመለከት ሀገሪቱ በኹሉም ዳር ተወጥራ ልትበጠስ (ልትበተን) መድረሷን ልብ ማለት ይቻላል፡፡

ርዕዮተ-ዓለም አልባዎች ጽንፈኞች

ርዕዮተ-ዓለም የሚለውን ቃል አብዝተን የምንጠቀምበት ለፖለቲካ መስመር ነውና በዚች ንዑስ ርዕስ ስር ርዕዮተ ዓለም አልባ የኾኑ የፖለቲካ ደርጅቶችን ታዝበን አንለፍ።

የርዕዮተ ዓለም ድብልቅልቆሽ፣ የርዕዮተ ዓለም አላዋቂነት፣ ብሎም አክራሪነት ቀደም ካለው ዘመንና ከተማረው ወገን ተጀመረ ለማለት ቀደምቶቹን ኢህአፓ፣ መኢሶን እናም ኢሰፓን መጥቀስ ደግ ላይኾን አይቀርም።

እነዚህ ድርጅቶች ዕላቤአቸውን በኃይል፣ በጉልበትና በጥይት በመታገዝ በለዎች ላይ ለመጫን ፍላጎት ድርጊትም ነበራቸው። የመደማመጥ ፖለቲካን አንቅሮ የተፋ የመሠለ ትውልድ በነገሠበት በዚያ ዘመን (የዚያ ትውልድ ቂመኝነትና አክራሪነት ለዚህኛው ትውልድም ተርፏል) አጥፍቶ የመጥፋት አሰታዊ ጀብደኝነት የሀገሪቱን ጎዳናዎች በደም አጠበ። ያኛውን ትውልድ ብጽዕ አድርገው የሚያስቡት ምን ይሉ ይኾን?

ሰውን ለማለብ የፈለግኸውን አሰብ፣ ባለብኸው መጠንም ኑሮ ብሎ ከመፍቀድ ይልቅ የአኔ ዕባቤ ብቻ የዚችን ሀገር ፖለቲካ ይቀይራል፤ ብሎ ጉልበተኝነትን ወይም የጨካኝነትን ጽንፍ ማሳዩት ከዚያ ዘመን ወደዚህኛው ዘመን የተሻገረልን የታሪክ ቅርስ ነው።

የሶሻሊዝም አስተሳሰብን በኅብረተሰብ ውስጥ አሰርጻለሁ ብሎ አስፈሪ የወታደር ሰልፍ ማድረግን እንደደርግ፣ ባልታሰበ ቦታ ያልታሰብ ግድያ ማድረግን ደግሞ እንደ እነ ኢህአፓ የሰለጠነበት ነበርን?

ቆይቶ ታፈንን ብለው በተበጣጠሰ መልኩ ከተማና ገጠር ኾነው የሚፋለሙ ጎጃ አውጭዎች ሀገሪቱን አጥለቀለቁት። ሻዕቢያ፣ ሕወሓት፣ ኢህዴን .. ኹሉም ጠመንጃ ብቻ ነበር አማራጫቸው። መቼም ጽንፈኝነታቸውን በንግግር እንደፈቱ ማስረጃ ያለ ዐይመስለኝም።

ይዚያ ዘመን ጀምሮ እስካሁን ዘመን ድረስ ለማቸውን አርማቸውንና ርዕዮተ ዓለማቸውን እያቀያየሩ እንዴ በመሪ ጽንፈኝነት፣ እንዴ ደግሞ በተቃዋሚ ጽንፈኝነት የሚገለባበጡት የዚያ ዘመን አባላት ናቸው።

አኹንም ለሐሳብ ልዩነት ጠመንጃን እንደማስፈራሪያ፣ የሚያሸማቅቁ ቃላትን እንደማስደንበሪያ፣ የሚያፍኑ የሕግ ክልከላዎችን እንደማገቻ የሚጠቀሙት የኢህአዴግ ባለስልጣናትን ጨምሮ አነሱ የረገጡትን መሬት አልረግጥም እስከማለት ዐያትና ቅድመ አያት አየጠቀሱ ገዥውን የሚያንቋሽሱ ተቃዋሚዎች ኹሉ የዚያ ዘመን መንፈስ ያጠመቃቸው ናቸው።

ታሪካቸው ከጀመረበት ከቀዳማዊ ኃ/ሥላሴ ዩኒቨርሲቲ ጀምሮ እስካሁን ድረስ እንዴ በመደጋገፍ፣ እንዴ በመነቃፍ እዚህ ዘመን ድረስ ዘልቀዋል። እኒህ ገዥና ተቃዋሚዎች ለዚህ ትውልድ ያተረፉት ነገር ቢኖር በእኔ ዕይታ ጽንፈኝነትን ነው።

የህወሓቱ ባለሥልጣን ፓርቲአቸውን አብረው የመሠረቱትንና የበረሃ ጓደኞቻቸውን የሐሳብ ልዩነት ከማከበር ይልቅ « አነሱ ውቅያኖስ ላይ የተሸኑ ሽንቶች ናቸው» አሏቸው። ሌላኛው አክራሪ ዘመንና ቦታ ጠብቆ ተናጋሪውን «አምባ ገነን ናቸው» ብሎ በዓለም መድረክ እስኪያዋርዳቸው ድረስ። ይህ ኹሉ ጽንፈኝነት ነው። ወደ መኻል ተቀራርቦ የመናገር ቅባትን ማጣት!

በሦስት መንግስታት ዘመን አልፈው የሀገሪቱን ፖለቲካና ፖለቲከኞች በመንቆር የሚታወቁት፤ ከሽምግልናቸው ጋር አወዛጋቢነታቸው መለያቸው የኾኑት ፕሮፌሰር መስፍን ወ/ማርያም አሥራት ጣሴ ከተባሉ የፖለቲካ ሰው ጋር ያላቸውን የሐሳብ ልዩነት በፍትሕ ጋዜጣ ላይ እንዲህ ነበር የገለጹት።

«ሰለጌድ አሥራትና ስለተግባር ጓደኞቼ ደሞዝተኝነትና ሎሌነት የተናገርኩት አልገባው እንደኾነ በአጭሩ ልድገምለት... ደሞዝተኛ መኾኑ የሎሌነቱ ማስረጃ»

እንግህ ደሞዝተኛ መኾን የሎሌነት ማስረጃ ይሆንን ? ሰነገሩ እንደዚህ ያለው ዝግብ የማጧጧፍ ፍላጎት ለኝም። ለዚህ ጉዳይ መልስም አለኝ። ምሳሌ ሰመጥቀስ ያህል አንጅ! ከፕሮፌሰሩ አወዛጋቢ አገላለጽ አንድ እንጨምር በአንድ ወቅት ለፍትሕ ጋዜጣ ዋና አዘጋጅ ከላኩት መልስወኪት ላይ

«ዓለማየሁ (ገላጋይን ማለታቸው ነው) ቴዎድሮስን (አጼውን) በማወደስ ከብዙ ሰዎች ጋር ይሰለፋል። ከደርግ በተሰይዘው ከሎሌነት መንግሥቱ ጋር/ማርያም ጋር ከወያኔ ጋርና ከሌሎች የኢትዮጵያን አንድነት ክቴዎድሮስ ጋር ከሚያቆራኙት ጋር ይሰለፋል። ምሳሌዎችን የጠቀሰኩት ሆን ብዬ ዓለማየሁን ለማሸማቀቅ ሳይኾን በኢትዮጵያ አንድነት ለም ቴዎድሮስን አስቀድመው የሚያሰልፉ ሰዎች ግፈኞችም መኾናቸውን ለማመልከት ነው»

ይህ ጽሑፍ በዕውቀቱ ሥዩም እና ዓለማየሁ ገላጋይ በአንድ ወቅት በፍትሕ ጋዜጣ ላይ ላደረጉት እጼ ቴዎድሮስ ነክ መግት የተላከ ነው። ዓለማየሁን ለመቃወም በተጻፈው በዚህ ጽሑፍ ውስጥ የፕሮፌሰር

ደርግንና ወያኔን መጥላት ወደጽንፍነት እድገ ደርግና ወያኔ የወደዱትን መጥላት እንደሚገባ የሚናገር ይመስላል።

ጽንፈኝነት የገነዘን አኛ! የርዕዮተ ዓለም ልዩነትን ሊቻለን በጥይት ሳይቻለን በለድብ ለማስረጽ መሞከር ይህኛውን ትውልድ እያንገሸገሽ ያለ የዚያኛው ትውልድ ስጦታችን ነው።

በነገራችን ላይ ዛሬም የኢትዮጵያ ሕዝብ ሀብት የኾኑት ብዙኃን መገናኛ ተቋማት የለድብ ማከፋፈያ ጣቢያዎች ናቸው። ዛሬም መድረኮቻችን የለድብ ማስራጫዎች ናቸው። የገዢው ፓርቲ ባለሥልጣናት አጋጣሚ ይግጠማቸው እንጅ ብዙኃን መገናኛን ተጠቅመው በአመለካከት የማይመስሏቸውን በለድብ ለማሸማቀቅ ሠልጥነው የተመረቁ ይመሥላሉ። ይህም የርዕዮተ ዓለማቸው ማስረጫ መሣሪያ እንደኾነ እንጅ ወንጀል እንደኾነ አድርገው ማሰብ የሚቀፋቸው ናቸው። ተቃዋሚዎቹም ቢኾኑ ኹኔታዎቹ ቢመቻቹላቸው ሐሳባቸውን በትሕትና እና በቅንነት ከመግለጽ ይልቅ ለለድብና ለቁጣ ቅድሚያ እንደሚሠጡ ምርጫ ሊመጣ ከሚሰነዝሩት የቅስቀሳ መግት መረዳት ይቻላል።

አንድነት ለፍትሕና ለዴሞክራሲ ፓርቲ በጽፂ፬ ዓ.ም በብሔራዊ ቴአትር ባዘጋጀው «ኢትዮጵያ በንረተሰብ ውስጥ ያላት ሚና » በሚለው ውይይት ታዳሚ ከነበሩት አንዳንዶች ሰኢሕአዴግ ያላቸውን የመረረ ጥላቻ በመረረ ቃል ከመግለጽ አልፈው መድረኩ ላይ የተጋበዙ ባለሙያዎችን «ጥላቻችንን አልገለጻችኹልንም» የሚል ኩርፌያቸውን ሊያሰሙላቸው ታዝቤአለኩ።

ሀገራት ሠልጥነው የሐላብ ልዩነትን እንደ የዕድገት ምንጭነት በሚጠቀሙበት ዘመን፤ ባለሥልጣናቸውንም ከተቃዋሚ ፓርቲዎች እየሾሙ ባሉበት በዚህ ዘመን እኛ ሀገር ግን የሐላብ ልዩነት የስቃይ ምንጭ እንጅ ሌላ ኾኖ አልተገኘም።

ጽድቅን የማያውቁ ሃይማኖታዊያን (ጽንፈኞች)

ሃይማኖት የመልካም ሥነ-ምግባር ምንጭ መሆኑን ካልሾነ በስተቀር የንግድና የትርፍ ሜዳ መሆኑን የሚመለከር ፈላስፋ አልተገኘም (አላገኜኹም)። (በእርግጥ ታላቁ ካርል ማርክስ የብዙኃን መደንዘዣ እጽ አንዳለው አልዘነጋኹም) የሃይማኖቶች መኖር ለበጎ ሥነ-ምግባር መዳበር ትልቁን እስተዋጽኦ ይይዛል። ሃይማኖት አያስፈልገንም የሚሉ ፈላስፎች እንኳ ቢሾኑ ስው ከጨካኝ የአንስሳ ባሕርይው ይወጣ ዘንድ ሃይማኖት ያስፈልገዋል በሚለው ሐሳብ ብዙ ሲለያዩ አይስተዋልም። ወይም ይህን መሠሉን ሐሳብ እይቃወሙም።

የሃይማኖት አክራሪነት ግን ከጥፋት ውጭ ልማት የለውም። የጽንፈኝነት ሃይማኖት ባለበት ሹሉ ኃጢአት እንጂ ጽድቅ አይኖርም። የክረረ ሃይማኖትን የሚያስተናግድ ማኅበረሰብ ስደትን፣ ሞትንና ጸብን ሊያስተናግድ የፈቀደ ነው ማለት ይቻላል። ዕለት ዕለት ሰላምና እርካታ ያለበት ጸጥተኛ ሕይወት ሳይሾን የተጠራጣሪነት የሞትና የድህነት ሽታ ብቻ ያንዣብባል። ይህ ደግሞ ከየትኛውም በተለይ በሀገራችን ካሉ ሃይማኖቶች አስተምህሮ ውጭ ነው።

ምድር ላይ ባለ የትኛውም መለኪያ መንግሥተ-ሰማይ እንደሚያስገባ ሳይንሳዊ ማስረጃ ማቅረብ የሚችል አንድም ሃይማኖት የለም። ሃይማኖት (አምነት) በፍቅር በሞኝነትና በትህትና ብቻ የሚመለከውም ለዚህ ነው። ጽንፈኝነት ግን የመክራ አባት እንደመሾኑ ፍቅርን በጥላቻ ሞኝነትን በብልጣብልጥነት ትህትናንም በትዕቢት ይቀይራል። ከእኔ ውጭ የሚል አስተሳሰብ ለሰማያዊ አይደለም ለምድራዊው መንግሥት አይጠቅምም።

ለምተነው የማናውቀው ጽንፈኝነት እየተጠናወተን ስለመጣ ለመስገድ ስንሰባሰብ አለዚያም ታቦት ልናነግሥ ስንወጣ አንዳችን አንዳችንን እየተጠራጠርን በፖሊስ እየተጠበቅን፣ ፖሊስንም እየጠበቅን በዕምነት ሥፍራ ላይ መሠለፍ ጀምረናል። ታዲያ ይኼ የሀይማኖት ጽንፈኝነት ውጤት አይደለምን?

የሃይማኖቶች መሠረታዊ ዓላማ አማኒያንን ወደሰማይ መንግሥት ማድረስና በጎ ሥነ-ምግባርን መገንባት ነው። ይህን የማያውቅ አማኝ ይኖራል ብሎ ማሰብ ያስቸግራል። ጽንፈኝነት በወሰደው መዓት ግን የሃይማኖት ልዩነት ውበት መሆኑ ቀርቶ የስጋት ምንጭ ሽኟል። ለዚህ ስጋት ከመገዛታችን የተነሣ የንባብና የሥራ ጊዜያችንን በስብሰባና በግምገማ አንድናሳልፍ ተገደናል።

ሙስሊምና ክርስቲያን ተባብረው መስጊድና ቤተክርስቲያን መገንባታቸው ታሪክ እየሾነ የኹለቱ ሃይማኖት ተከታዮች እየተጋጩ መስጊድ ማፍረስና ቤተክርስቲያን ማቃጠል የአዲሱ ታሪካችን አካል ሆኗል። በንዘን ተዛዝኖና በደስታ ተጠራርቶ አብሮ መኖር የነበረ ልማድ ሳይሾን ለፖለቲካ ፍጆታ (ቡቴሌቭኸን ለመታየት) የሚደረግ ሾኖ አረፈው።

ልዩነትን ማጉላት ስለአንዱ እምነት ሌላው ሳያገባው ገብቶ መዘብዘብ የሰውን እምነት ለመቃወም መጽሐፍ ማሳተም፣ የሰውን ሥርዓት ለመቃወም ቪሊዲ ማሰራጨት፣ የሰውን ሃይማኖት ለማጣጣል መድረክ መዘርጋት ከቅርብ ጊዜ ወዲህ እየተጠናወተን የመጣው የጽንፈኝነት ውጤታችን ነው። መሾኑን በጽንፈኝነት የሚገኘው ትርፍ ምንድን ነው?

የአምነት ማስፋፊያ ቦታ ፍላጎት እያደር መጨመሩ፣ ሊሠሩ ከመዋልና ከማምሸት ጥበብና እውቀትን ከመፈለግና ከመማር ይቅል በየሠፈሩ በቡድን ተቧድኖ በእሪታና እና በእልልታ በሚጮህም ድምጽ ማጉያ ሠፈር ሊበክሉ

መዋል፤ ወይም አሰባስቦን አሳምሮ በርሳ እነግቶ ከልጅ እስከ ዐውቂ ሲዞሩና መንገደኛ ሊያስቸግሩ መዋል የዚህ የጽንፈኝነት ውጤት ነው።

እውነት የተዛነቀበት የብዙኃን መገናኛ ጽንፈኝነት

ሀገሪቱ እየተተዳደረችበት ያሰቸውን ሕገመንግሥት መጽደቅ ተከትሎ ከመንግሥት የብዙኃን መገናኛዎች ጎን ለጎን ብቅ ጥልቅ፤ ሞቅ ደብዘዝ የሚሉ የግል ብዙኃን መገናኛዎችም ናቸው።

በእሁኑ ጊዜ በብዙኃን መገናኛ ኢንዱስትሪ ውስጥ መካከለኛ ማግኘት ከባድ ነው። ጭልጥ ያሉ የአብዮታዊ ዴሞክራሲ እቀንቃኝ ኢህአዴጋዊያን የመንግሥት ብዙኃን መገናኛዎችና ጭልጥ ብለው ምንነቱ ያልታወቀ የተቃውሞ እንቅስቃሴ የሚያደርጉ የኢህአዴግ ጠላት ብዙኃን መገናኛዎች በየራሳቸው ጽንፍ ላይ ቆመዋል።

ከሀገሪቱ ዜጎች እንግሊዘኛ መለማት የሚችል የሌለ ይመሥል የውጭ ብዙኃን መገናኛዎች የሠሩትን ዘገባ እዛብቶ ሰግል ፍጆታ ከማዋል ወደኋላ የማይሉ የመንግሥት ብዙኃን መገናኛዎች ምን ያህል በጽንፍ እንደቆሙ ያሳዩናል።

ወደ ስካንዲኒቪያን ሀገር ሰጉብኝት ኼደው የነበሩት እቶ መሰለ ዜናዊ የገጠማቸው የተቃውሞ ሰልፍ የድጋፍ ሰልፍ እንደኾነ ተደርጎ በመንግሥት ሚዲያ ተሠራጭቷል። የመንግሥት ብዙኃን መገናኛ ጋዜጠኞች የኢህአዴግ አመራር፤ እስተሳለብና ፖሊሲ የእግዚአብሔር ቃል ያኽል ትክክል መሆኑን ሳሳቸው እስኪንቀረቁር ተሰልፈው ይሰብካሉ።

በመካከል ቆመው መታየታቸው ወይም በመታየታቸው ውስጥ ያላቸው ልምድ እና ሥልጣና በሚረዳቸው መልኩ የተሰያየ ሐሳብ ያላቸውን አካላት በማቀራረብ በማወያየትና በማከራከር ለሀገር የሚጠቅመው መንገድ

አንዲጎለብት ከማድረግ ይልቅ ታማኝ አስቅላቂነታቸውን ለማስመስከር የመንግሥት ባለሥልጣናት የተናገሩትን ቃል በቃል ይደግማሉ።

ይህ ጽንፈኝነት ነው። የአኔ ሚዲያ ከሚነግራችሁ ውጭ ሌሎች የሚያወሩት የጨለምተኞች ወሬ ነው ብሎ መነሣት ቢያንስ ጽንፈኝነት ቢበዛ ድንቁርና ነው። በሠለጠነ ዓለም ንግግር፤ አሳቤ፤ ንድፈ ሐሳብ ሳይቀር በማንጸሪያዎች ተሰክቶ እዋጭነቱና አክሳሪነቱ ተጣርቶ እንጅ አንዲያው ዝም ብሎ በኃይልና በጩኸት በሰዎች ላይ የሚጫን ኮተት አይደለም።

ከነዚህ የመንግሥትና የፓርቲው ታማኝ ሚዲያዎች በተቃራኒ ደግሞ ያሉት የግል ሚዲያዎች ኾነው እናገኛቸዋለን። (በነገራችን ላይ በዚህ ዐውድ የነትመት ሚዲያ የኾኑ የግል ፕሬሶችን ነው ያወራኹት)

ከግል ፕሬሶ ደንበኞች ጀምሮ የተቃውሞ ጥላቻ እና የጩኸት ጽሑፎች ከሚዛናዊና ዕውቀት አዘል ጽሑፎች በሳይ ተፈላጊ ይመሥሳሉ። «ንገረው፤ ሰደበው፤ አይፈራም አኮሎ» የሚባሉ ቃላት የሚሠነዘሩት ከጥቂት ከበጣም ጥቂት እውነታ ላይ ተነሥቶ ቁጣውና ጩኸቱ ተደማምሮ እፍኝ ለማይሞላ ፋይዳ መጻፍ ወይም ማሳተም ለሚችሉ ሳይኾን እይቀርም ። ይህም በኢህአዴግ ላይ ያለን ጥላቻ ለመግለጽ ይኸን ወይም ይምሠል አንጅ መነሻው ግን ዕውቀት እጠር ጽንፈኝነት ነው። በዚህ ፍትጊያ መኻል አማራጭ መንገድ አለን የሚሉ ተቃዋሚዎች ማንነት ይበልጡንም በግሉ ፕሬሶች ዘንድ ሳይመረመር ሳይፈተሽ ከእነኮተቱ እንዲቀጥል ሆኗል።

ብዙዎች ተቃውሞአችን የምንሰነዝርበት ኢህአዴግ በአንድ ሌሊት ሥልጣኑን ሰቆ ቢያድር ይህች ሀገር በየትኛው ፓርቲ ርዕዮተ-ዓለም፤ በእነማን ስለምንስ ትመራ ይኾን የሚለው ለትንታኔ አንድም ጊዜ ተነሥቶ ዐያውቅም። ይህም ጽንፈኝነትን ከመጎናጸፋችን የተነሣ የእነሱን የምናይ እንጅ እኛን የምናይ ያልኾን ባዶዎች እድርጎናል። ኢሕአዴግና

ተቃዋሚዎች ሚዲያ እና ቃል እየተመራረጡ መሰደዳቸውና መወራረፋቸው የሚበላው እጥቶ ሲያዟ ለሚያድር ሚሊዮን ኢትዮጵያዊ እንዳች ተስፋ አልኾነውም። በኹለቱም ወገን ለጥቂት ባለጊዜዎች የቦርጭ መንስዔ የኾነ ገንዘብ ከመፍጠር በቀር!

ሙያና ሙያተኞች

ከነጻ ፕሬስ ዘመን አወጃ ጀምሮ ብዙ እውነቶች ሲሄዱና ሲመጡ ቆይተዋል። ነጻው ፕሬስ ኹለት ወገን ከደራሽ እና ኹለት ወገን ከተደራሽ ልዩነቶችን ያስተናግዳል። የመጀመሪያዎቹ ተደራሾቹ መንግሥትና አጫፋሪዎቹ የሚወዷቸውና የሚጠሏቸው ኹለት መንገዶች ። በሌላ አባባል የመንግሥት ተቃዋሚዎች የሚወዷቸው እና የሚጠሏቸው። ኹለተኛው ወገን ደግሞ ከደራሾች ወገን የእውነት እቀንቃኝ እና አድር ባዮች ብለን ልንለያቸው እንገደዳለን።

እዚህ ጋ የፕሬስ ነጻነት መኖር አለመኖር መጨቆን አለመጨቆን አይደለም እንደናወጋበት የፈለግኩት። ነጻው ፕሬስ ውስጥ ከሚዋኙት የትኞቹ ዋና ይችላሉ፣ የትኞቹ ማጭበርበር ይችላሉ፣ የትኞቹስ በየዋህነት ብቅ ጥልቅ ማለት ይችላሉ?

ብሮድካስት ባለሥልጣን በተለያዩ ጊዜ ከሚያወጣቸው መረጃዎች መገንዘብ እንደሚቻለው በመቶ የሚቆጠሩ ጋዜጦችና መጽሔቶች ፈቃድ ወስደው እንዳንዶች ጀምረው ተውት! እንዳንዶች ሳይጀምሩ ተውት! እንዳንዶች በረሩ! እንዳንዶች ተባረሩ። እንዳንዶች ደግሞ ቦግ ድርግም እያሉ ነው።

ኢትዮጵያን በመሠለ ታዳጊ ሀገር ኢህአዴግን በመሠለ ያልተቀደለ መንግሥት ነጻ ፕሬስ ውስጥ ገብቶ ለመዋኘት ኹለት ብርቱ ውሳኔዎችን ማሳለፍ ይጠይቃል። እንደኛው ሳመኑበት እውነት ቆሞ እስከ ሕይወት መስዋዕትነት ለመክፈል መቁረጥ። እለዚያም የሚያሳምነውን ሀቅ ከዶ

በማያሳምን ዓለም ውስጥ ለመኖር የጎሊና መስዋዕትነት ለመክፈል ዝግጁ መኾን።

እውነትን ማቀንቀን ምን ያኽል በፈተና የታጠረ እንደኾነ ኹላችንም በእኛ እና በፕሬስ የዕድሜ ልደት ውስጥ ኾነን ዐይተናል። መጻፍ ያስለድባል፣ ምጻፍ ያሳሥራል፣ መጻፍ ያስለድዳል።

በእርግጥ እውነትን መጻፍ እንኳንስና በዘመነ ግሉባሳይዜሽን ቀደም ባለው ጊዜም ለዚህ ሀገር ፖለቲከኞች የራስ ምታት እንደነበረ የታመነ ነው። እውነቱን እያወቀ፣ ይሁን ግድ የለም የሚል እንጅ ለምን ብሎ የሚያፈጥ ጭሮ አዳሪ መቀመቅ መውረድ አጣው እንደነበረ እናጣውም። ዕድል ኾኖብን መሪዎቻችን የመጻፍ ነጻነትን ሲፈቅዱ ይፈሩታል። ጻፉ ቢሉ እንኳ ለበብ አስባብ እየፈጠሩ ለመከራና ለእንግልት መዳረጋቸው የታመነ ነው።

« አንዳንድ ወዳጆቹ ክፉ ብንለራብም ተንኮለኛ አትበለን ብለውኛል የምናወራብህን የሐሰት ወሬ እያለተባበልክ አለቸግረኸናልና ዝም ካላልክ ከወገኖችህ ሁሉ ጋር እናጣላህለን እያሉ በጋዜጦች አማካኝነት ሞካክረውብኛል»

እንዲል እቤ ጉበኛ (፲፱፻፷፱) እውነትን መጻፍ በሕይወት መፍረድ እንደኾነ እንኳንስና ከእኩኑ ዘመን ከጥንቱ የምንጠቅሳቸው ብዙ ጉዳዮች ይኖራሉ።

አሁን በሕይወት ያሉ የግል ፕሬሶች በነዚህ ኹለት እውነታዎች ሥር ወድቀዋል። ጎሊናን በመሰዋት እለዚያም ሕይወትን በመሰዋት። ክፍለት ዕለት እየበረታ እየጠነከረ የመጣውን አፈና እና ማሽማቀቅ ሳይፈሩ ይሠሩ ከነበሩ ጋዜጦች ስንቱ ጠፍተው ማን እንደቀረን የታወቀ ነው። ሞጋች

ጋዜጦች እየተመናመኑ ጉድ የሚያጋልጡ ጋዜጦች እየጠፉ ነው። እውነት የሚጽፉ ጋዜጦች ለመገኘት ለንት ቀሩ? አሉስ?

ዕድል ሽኖ አንደ እሽን ክፈሉት መጽሔቶች በተለይም ፖለቲካ ነክ ዘገባዎችንና ትንታኔዎችን የሚሠሩ እንደልብ ማግኘት አይቻልም። እብዛኛዎቹ በተራ የእንተርኔት መረጃዎች የተሞሉ ይኾናሉ።

የህገር ውስጥ ማኅበራዊ እውነታን ለመዘገብ በፍርሃት ታጅለዋል። ኢኮኖሚያዊ እውነታን ለመዳለስ ተሸማቀዋል። ፖለቲካዊ ነገሮችን ለማንሳት ወኔ ጎድሏቸዋል። ፈርተዋል።

የመንግሥት ጋዜጦች ግልባጭ የሆኑ የግል ፕሬሶች፤ እንደ እሳት በሚፋጀው በዚህ ዘመን ውስጥ እውነት ለመጻፍ የሚጣጣሩ ጋዜጦችን ሲክንኑ ማዬት የተለመደ ሆኗል።

የአንድ ፓርቲ ልሳን መኾናቸውን እንደከራት ምንጭ የሚቆጥሩት እኒህ የግል ፕሬሶች በህቀኞቹ ላይ ጣታቸውን ሊጠቁሙ ነግ በኔ የሚል ፍራቻ የለባቸውም። ልክ ትናንት ባሳለፍነው ታሪክ እገሌ የነጭ ሽብር ተሳታፊ ነው እገሌ የኢህአፓ አባል ነው እያሉ በህልት ወሬ ብቻ ደም ሲያቃቡ ከነበሩት የተለየ ሥራ እየሠሩ አይደለም።

በለዎች መካከል የሐሳብ ልዩነት እንዳለ ይዘነጉታል። ይህ እጽፋለሁ ከሚል ለው የሚጠበቅ ጅልነት አይደለም። የለዎችን ሐሳብ ማክበር መሠልጠን መኾኑን ዐያውቁም። ይህን እለመገንዘብ የነጻ ፕሬስ አባል ነኝ ለሚል ጎፍረት እንደሚሆን እልተረዱም።

ታላቅነት በቁመት፣ በክብደት፣ በሀብት፣ በዲግሪ ብዛት፣ እለዚያም በመኪና እና በቪላ ዘመናዊነት ወይም መሣሪያ በመታጠቅ አይደለም። ታላቅነት ስልጣኔ ነው። ስልጣኔ ደግሞ ማለብ ነው። ማለብ ደግሞ ማመን

ነው። ማመን ደግሞ ልዩነትን ነው። ልዩነት ደግሞ የአመለካከት፣ የሐሳብ ነው።

የአንድ ፓርቲን ቀረርቶ እያሰማን ሆዳችንን እየሞላን የሚቃወም ሐሳብ ያለውን እየጨረሰቅን እንኖራለን የሚል ዕሳቤ በጸሐፊነት እና በጋዜጠኝነት ሕይወት ውስጥ ባሉ ሰዎች ሲታይ ያሸማቅቃል።

አነዚህ በነጻ ፕሬስ ቀላጆች በራሳቸው፣ በህቀኞች፣ በመንግስት ህልውና፣ በዘመኑና በህዝቡ ሁሉ የሚቀልዱ የባክት ትውልዶች ናቸው። ከዚህ የተለየ አንዳች እንዳልሾኑ ልባቸው እያወቀ እንኳ ዕለት ዕለት ራሳቸውን ከመሸንገል አይመለሱም።

በነጻ ፕሬስ ስም ባህሩ ውስጥ ከሚንበራጨቁት ሙያውንና ሙያተኞችን እና ዘመኑን የሚለድቡ ትንሾችን መጥቀስም የተገባ ነው። የሚሠሩት ብልግና እንኳንስ ባለሙያው ሊሰማው እንኳንስ ለአልኩ ባዩ መንግስት ጆሮ ሊሆን ማንም እንዳይለማው የምንሸማቀቅበት ነው።

ለዎችን ስለወደዱ ብቻ የሚያሞግሱ ሙገሳቸውንም በቃላት የሚገልጡ የገለጡትንም ገዝታችሁ እንብቡልን የሚሉ ሲጠሉም እንዲሁ ያለምንም ምክንያት ዘለፉን የሚያስነብቡ ።

የሙያውን ሥነ-ምግባር አያውቁትም። የመንግስታችን ለዎች ስለፕሬስ ጭቆና ሊነሳባቸው የሀገራችን ፕሬስ እኮ ነጻነት ሳይሆን ብቃት ነው ያጣው ብለው ሲናገሩ ምሳሌ ለመሆን ብቻ የሚያገለግሉ ትናንሾችም በዚህ ሙያ ውስጥ ተወሽቀዋል።

ያልሾነ ነገር ሾነ ብለው የሚጽፉ የሾነ ነገር አልሾነም የሚሉ ከዓመት አስካመት የጠሉትን ወይም የበለጣቸውን ወይም ገንዘብ የክለክላቸውን ያለጠያቂ የሚዘልፉ ከዓመት እስካመት ለባኪና ለባኪ እያጋጨ ቁና ቁስ

እያስዳደቡ ወሬ እያናፈሱ የሚኖሩ የግል ፕሬሶችም የዚህኛው ታሪክ አካላት ናቸው።

ከእኛንጫቸው ደፍ ፈቀቅ ብለው መረጃ የማይፈልጉ፤ ጫት ቤት ተቀምጠው ሙሱ መጽሔት፤ የውሸት መረጃ የሚጽፉ ሰህገር፤ ለትውልድ፤ ለእንባቢ፤ ለመንግስት፤ ለማንም የማይጠቅም የብልግና ፊደል ጋጋታ! የሆሊውድ ተዋናይ የህይወት ታሪክ፤ የእንግሊዝ ስፖርተኛ የፍቅር ታሪክ ትንታኔ የሚሠጡ ለሰላቹ እንባቢዎች ደግሞ የኢትዮጵያ ፕሬስ እነ እገሌ እይደሉ እንዴ እንዲሉ ግብአት ብቻ የሚሆኑ።

የፕሬስ አገልግሎትን እንደሸቀጥ ገንዘብ ማግኛ እስከሆነ ደረስ እንጂ ሙያ መሆኑን እንኳ የማያውቁ የማያምኑ የማይቀበሉ ልቦ ቢሶች አሉ። እነዚህ ጥቅማቸው ምንድን ነው?

መንግስትም ሆነ፤ ነጻ ፕሬስም ሆነ፤ እንባቢም ሆነ፤ ብናቸው ክጥቅማቸው ጉዳታቸው ያመዝናል። ብልጥ መንግስት ዝንጉ እንባቢ የተበረዘ ፕሬስ ሆነን ስናስባቸው ብቻ ተራ ወሬ ለማራገብ የግል ፕሬሶችን ቁጥር ለማብዛት ፍጀታ እንጠቀምባቸዋል። ዳሩ ይህ ለማንም ለምንም እይጠቅምም።

እንዲህ እንበል እንጂ በመጀመሪያው ላይ እንዳነሣነው በእሳት ላይ ተቀምጠው እሳትንም ታቅፈው እውነትን የሚጽፉ ሀቅን የሚያስነብቡ ፕሬሶች እና ግለሰቦች መኖራቸውን እንዘነጋውም።

እዎ! ደህንነት ከሻይ ቤት እስከመኖሪያ ቤት እየተከተለ መተንፈሻ በሚያሳጣበት፤ እሳሪ እና እሸማቃቂ ህግ በየእሰቱ በሚጸድቅበት፤ ሰበብ እየተፈለገ ጋቤጠኛ በሚታሰርበት፤ ምክንያት እየተደረደረ የነጻ ፕሬስ በር በሚጠረቀምበት፤ መልካም ጸሐፊዎች በሚሰደዱበት ሀገር ሆነው

በነፍሳቸው እየተወራረዱ እውነትን የሚዘምሩ ሙያተኞች መኖራቸውንም መመስከር የግድ ይላል።

ነገ የሚመጣ ትውልድ አለና ዛሬ መስተካከል የሚገባው ፖሊሲ አለ። ዛሬ አትችልም የሚባል መሪ አለ፤ ዛሬ እያስፈልግም የሚባል አሰራር አለ። ነጻ ህዝብ ነጻ አስተሳሰብ ሊኖር ያስፈልጋልና እኒህ እውነተኛ የፕሬስ ሰዎች ይተጋሉ። ከመንግስት ክእሽቃባጮቹ እና ከአስመላይ ፕሬሶች የሚነፍሱ ነፋሳትን ሁሉ ችሰው የሚጣጣሩ አሉ።

የጸሐፊነት የዘጋቢነት ስራ ክቡር ነው። በእሳት ላይ መራመድን ይጠይቃል። በጭቆና መኖርን ያስለምዳል። በህይወት መወራረድን ይጠይቃል። ይህን የሚያደርግ ብርቱ ሰው በኢትዮጵያ ፕሬስ ይበዛ ዘንድ እንጸልያለን።

የሰው ያለክ!

ፍቅራችን በወዴት ተቀበረ? አንድነታችን የት ጠፋ? ኑሯችን የምሬት ዕጣችን የለደት ሕይወታችን የጭንቀት ንዝናችን የአንገት ፍቅራችን የውሸት ዘመናችን የብክነት የኾነብን ስለምንድን ይኾን?

ብዙ ጊዜ የብዙኃን መገናኛዎችን ቀልብ አለዚያም የተደራሾቹን ልብ የሚሰርቀው የወሬ ርዕስ ከሀገር የሚሰረቅ ሀብት ነው። በአንድ ወቅት ተቀማጭነቱን በዋሽንግተን ያደረገው ግሎባል ፋይናንሻል ኢንተግራቲ የተባለ ተቋም ለማሳያነት ፳፻፳ እና ፳፻፱ን ጠቅሶ ያወጣው መረጃ ኢትዮጵያን ከመሠለች ደሃ ሀገር በኢህአዴግ ዘመን መንግሥት ብዙ ገንዘብ እንደተመዘበረ ነው።

በዘጠኝ ወይም አሥር ዓመታት ብቻ ፲፩.፭ቢሊዮን ዶላር ወደ ውጭ ወጥቷል። ባለሥልጣኑ እና ዘመዶቻቸው ውጭ ሀገር ውስጥ በሚያምኑት ቦታ ደብቀውታል። እናም በማንኛውም ጊዜ ኼደው ይመዘብሩታል። ዓመታዊ በጀቷ ፲ቢሊዮን ዶላር ባልደረሰ ሀገር ውስጥ ባለሥልጣኑ እና ተሞዳሞቻቸው ከሀገር የሚያገዙት ገንዘብ ለቁጥር የሚያታክት መኾኑ እረራ አያስኝም?

ይህ ጭሮ አዳሪ እንዲህ ይላል።

አሸባሪ እሳዳጁ ኢህአዴግ እውን ይህን ማድረግ የሚያስችል የሌብነት ክህሎት አለውን? ካለውስ እንበላው ቴሌቭዥኖችን (የአሸባሪዎች ሴራ እየተከታተለ የሚዘግበው) እንዴት ሳይነግረን አረፈደ? ኑሮ ላይ የውድነት ዶፍ እየወረደ የሰዎች ኑሮ ከዕለት ዕለት ቁልቁል እየተምዘገዘገ ባለሥልጣናት ከራሳቸው ውጭ ማሰብ ያልቻሉት ይህን እንዲያደርጉ በደደቢት ሊቃውንት ቢመረቁ ይኾን!

የኑሮው ማጣፊያ አጠረብን ይሉት አባባል በኢህአዴግ ዘመን እየተሰማ እይደል? ሊዘፍን ጭፈራ ቤት ከገባ ሊጸልይ ቤተክርስቲያን እስከገባ ምዕመን ድረስ! ሊለምን በጎዳና ላይ እስከተበተነ ሊሠራ በእውድማ ላይ እስከተሠማራ ድረስ ስለነረው ከባድነት የሚያወራው በዝቷል። የገዛትን ደረቅ ዳቦ በውኃ ከሚያወራርድ የሚነዳውን ምርጥ መኪና መሪ እስከሚደበድብ በኑሮው ያልተማረረ ማግኘት አዳጋች አይደል?

እምና የተቀበልነውን ዘመን ስናስበው ከዚህኛው ዘመን ተሽሎ እናገኘዋለን። በለም የታጀለው የኢህአዴግ የዕድገት ወሬ ወርቁ ነጻነትን በመንፈግ በኩል ከቱቻነት ወደብረት ካባነት ማደጉ እንደኾነ ሕያው ምስክሮች ነን። መኖር በእሳት ላይ መቆም ኾብናል።

ለመሾኑ የሕግ ሰዎች የት ናችኹ ?

ከጥቂት ዓመታት በፊት ብዙዎችን ያስደመመ ሥራ ተሠራ። የኢትዮጵያን ቴሌቪዥን ለማየት የተሰለፈው ሰው ብዛት እና ጉጉቱ ያስደንቀል። (የቻሉ በሚችሉት መልኩ ዝግጅቱን ቀድተው ገንዘብ አግኝተውበታል)

በዚች ሀገር ፖሊስ ባልተለመደ መልኩ አንድን ግለሰብ በቁጥጥር ሥር አዋለ። ይህ ዓይነቱ ግለሰብ አንድም በጨለማ የሚኬድበት ሹለትም ሥሙ ሊጠራ በፍርሃት የሚያርድ አንደመሾኑ የሕግ ሰዎች አንዲህ ባለ መለኮታዊ ነኝ ባይ ላይ ሊዘምቱ የተለመደ አልነበረም። ግራም ነፈስ ቀኝ በሀብታሞች እየተጫወተ በኪነ-ጥበብ ሰዎች ላይ እንዳሻው እየሾነ አያለማለ አያስገዝተ አንደሚበር አንደሚከንፍም አየቀጣጠረ በፖሊስ ታጅቦ ቃሊቲ ወረደ።

የተሳሳቱ ብዛት ግን አልነበረም የሚገርመው። አለዚያም ቃሊቲ ድረስ የተከተሉት የዋህ አማኒያን። የሕግ ሰዎች የድሃን መበደል የዜጎችን መታለል ዐይተው ለሀገር ልማት የማይበጅን አሜክላ ለመንቀል የወለዱት ቆራጥ አርምጃ ግን ይደንቅ ነበር። ጨለማን ተገን የሚያደርግ አጭበርባሪ ቢሾንም አልተለወረባቸውም ።

ግን አነዚያ ጨለማና ምትሀት የማይበግራቸው የመሠሉን የህግ ሰዎች ዛሬ የት ናቸው? የሀገር ሀብት መዝባሪዎችን መለየት አንዴት ተሳናቸው? ከአነስተኛ ወደ መለስተኛ ከመለስተኛ ወደከፍተኛ ችግር የሚሸጋገር ማግበራዊና ኢኮኖሚያዊ ጠንቅ ካልሾነ በቀር ከኢህአዴግ ውጭ ላለ ኢትዮጵያዊ የመጣ የሚጨበጥ ሰኬት ምን ይሾን? (የኢህአዴግም የሚጨበጥ ሰኬት እንደፈለገው ረዥም ዘመን ወንበር ላይ መቀመጡ ነው)

ይህችን ሀገር ማን ይረከባል?

አፈወርቅ ገ/ኢየሱስንና ዘመነኞቹን ወደ ስዊዘርላንድ ተከለሃዋርያት ተ/ማርያምንና ዘመነኞቹን ወደ ሩስያ በመላክ የተጀመረው የዘመናዊ ትምህርት ንሰላ በአጼ ምኒልክ ታጋይነት መሠረት ሊይዝ ቢታትርም ብዙ መውጣትና መውረዶችን ዐይቷል።

የምኒልክ ሕልም በልጃቸው በንግሥት ዘውዲቱ ቀጥሎ ነበር። እውነተኛ ታሪኩ የማን አንደሆነ ባይገባኝም (ለተፈሪ መኮንን የሚሠጡ አንዳሉ ሆነው) ንግሥት ዘውዲቱ ያሠሩትን የተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት መርቀው ሲከፍቱ የምኒልክን ሕልም ሊያስፈጽሙ ማለታቸው እንዲህ ተዘግቧል።

« ለኢትዮጵያ ነጻነትና ጽናት ወሰንዋን ጠብቆ አሳፍሮና አስከብሮ ለማክራትና ለሀዘቧ ልብ የታመነ ኃይል እንዲሆነው ለማድረግ መሣሪያው ትምህርትን መማር ነው»

በንግሥቲቱ ንግግር ውስጥ የተቀመጡ ቁልፍ ነጥቦች ነጻነት ጽናት ለሀዘብ ልብ መታመን ናቸው። ሀገሪ ሀገር ናት ብሎ የማመን፣ ሀገሪ ማደግ ትችላለች ብሎ ማመን፣ ሀገሪ ሉአላዊት ናት ብሎ ማመን፣ ሀገሪ ለምዕራባዊም ሆነ ምስራቃዊ የማትንበረከክ፣ የማትወድቅ፣ የማታንስ ናት ብሎ ነጻነቷን ማመን፣ አልሰደድም እስራሊሁ፣ አልዋሽም እኖራለሁ፣ አልሸነፍም አሸንፋለሁ ፣ አውቃለሁ ቀን አለኝ ብሎ መጽናት፣ አልሰርቅም፣ ጉቦ አልቀበልም፣ አልቀጥፍም፣ ሀገር አልሸጥም፣ ሀዘብ ከሀዘብ አላለያይም፣ አልከፋፍልም ማለትና ማድረግ ለሀዘብ ልብ መታመን !

እነዚህን ነጥቦች ሳስብና የእስከዛሬውን የሀገሪን ዘመናዊ ትምህርት ጉዞ ሳስተያይ ብዙ ጥያቄዎች ይፈጠሩብኛል። የንግሥቲቱ ንግግር ዘመናዊ ትምህርትን ለማስፋፋት የታገሉት አባታቸው ሐሳብ ሲሆን እንደሚችል መጠርጠሩ ክፋት የለውም ።

ሰፊ ባለ አእምሮ ስናየው ደግሞ አጼ ምኒልክም የእጼ ቴዎድሮስ ልጅ እንደመሆናቸው፤ ከቴዎድሮስ የተረከቡት ርዕይ እንደሆነ መረዳቱ እያዳግትም። በአርግጥ በዘመነ ቴዎድሮስ ከዘመናዊው ሁሉ ትምህርት የውትድርና ትምህርትና ጥበብ ይበልጥ ትኩረት ይሰብ እንደነበር አጼው ከእንግሊዝ ጋር ጦር እስከመማዘዝ የደረሱበት ሀቅ ይነግረናል ።

በገዢዎች መፈራረቅና በጣሊያን ወረራ (ሁለገብ ደባ) የተነሣ የዘመናዊ ትምህርት ጉዞ ሊደነቃቀፍ የኖረ ነው። ለሀገሪቱ የሚበጀው ይሄ መስመር ነው ብሎ ፖሊሲ ነድፎ ሃያ ዓመታት ሙሉ የተንገታገተው (በግትርነት?) የኢህአዴግ መንግሥት ብቻ ይመስለኛል።

የመለስን እንጂ የምኒልክን ርዕይ የማስፈጸም ኃላፊነት የሰብንም የሚልን መልስ የታችኛው ካድሬ ሳይቀር እንደሚመልስ ብረዳም «ነጻነት፣ ጽናትና ለህዝብ ልብ መታመን»ን የማያካብት ፖሊሲ ማስፈጸም ግን ብዙ የሚያከራራ እንዳልሆነ ይረዳታል ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ።

አባት የጭንቀት ፊቱን እውጥቶ ከጎረቤቶቹ ጋር ይወያያል። የ፲፩ኛ ክፍል ተማሪ የሆነው ልጁ ከቤት ከጠፋ ዐራተኛ ቀኑ ነው። በዚህ ምክንያት ነው ጎረቤቶቹ ሊያጽናኑት የመጡት። ልጁ የት፣ እንዴት ስምን እንደጠፋ መረጃ ሳይገኝ ሰንብቷል። የቅርብ ጓደኞቹ እለብት የተባለ ቦታ ሁሉ ሲፈለግ አዲስ መረጃ ተገኘ። ሁለቱም ጓደኞቹ ታስረዋል። ስምን?

አባት ምስጢር እንዳይወጣ ይጨነቃል። በግምት እምስት አመት የሚሆነው ልጁ እግር እግሩ ሰር ይንከላወሳል። ልጁ ቃል እየሰቀመ ያዳምጣል። አባት የጎረቤቶቹን ጉትጎታ ተከትሎ አንድ ቃል ተነፈሰ። (የጠፋው ልጅ እና ጓደኞቹ የመነን ተማሪዎች ናቸው) ትምህርት ቤት ውስጥ ጋንጃ ይዘው (ሲያጨሰ) ተገኝተው ነው እሱ።

ይሄኔ ሕጻኑ ጠየቀ «ጋንጃ ምድን ነው?» ብለውት ፣ ተስፋ ማጣትና ቁጭት ተደራርበው የሚነበቡበት የአባት ፊት ወደ ሕጻኑ ልጅ ዘምበል አለ። ሊናገር ያልቻለው ግን ፊቱ የሚናገረው አንድ አውነት ነበር «አባክህ አትጨቅጭቀኝ... ደርሰህ ስምትዘፈቅበት» የሚል ዓይነት ስሜት።

እሜሪካዊ ልብወለዶች ወይም ፊልሞች ሳይ እያየን ጉድ ምንልባቸው «ጋጠወጥነት በትምህርት ቤት» ዛሬ በሀገራችን ትምህርት ቤቶችን ያስጨነቀ ይመስላል። ለቁጥጥር እይደለም ለማስብ የሚከብዱና የሚዘገንኑ እውነታዎችን እየሰማን ነው። በተለይ ከተማ ውስጥ ያሉ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ብዙ ወንጀሎች መገኛ እየሾኑ ይመስላል።

የወሲብ ፊልሞችን በስልክና በአይፓድ ክፍል ውስጥ መመልከት፣ በየአጥሩ ጥጋጥግ ጫት፣ ሊጋራ ፣ ኃሽሽ፣ መጠቀም፣ ግቢው ከተመቸ ግቢ ውስጥ አለዚያም የቀን ጭፈራዎችን በመጠቀም ልቅ ወሲብ መፈጸም፣ በቡድን እየተከፋፈሉ እምባጓሮና ጸብ፣ አልኮል መጠጥ ወዘተ. ለመምህራንና ለወላጆች የራስ ምታት መሆናቸውን እንሰማለን። (በተለይ ፲፪ ኛ ክፍሎች እንዲያከብሯቸው የሚፈቀዱላቸው (?) ፌስቲቫሎች ስቢህ ዐይነቱ ልቅነት ይበልጡን ምቹዎች ናቸው።

አንድ ቀን ከረፋዱ ፬ሰዓት አካባቢ። ከአዲስ አበባ ዩንቨርሲቲ ዋናው ግቢ ቆይቼ ወደ ስቴዲዮም የሚወስደኝን ታክሲ ስመያዝ ወደ መውጫው በር

እጣደፋለሁ። «በቂንጠኛ መድ» ጸጉሩና ባለመረና ቁመቱም እፍንጫውም ረጅም በኾነ ጎረምሳ የሚመሩ ዐራት ልጆች (ሦስት ሴቶችና እንድ ወንድ) ከፊቴ ይሄዳሉ። መሄዳቸውን ለይቼ ያሁት አየተጓተቱ፤ እተላፉ እየተላሣቁ ሲኼዱ ትኩረት የሚሰቡ በመኾናቸው ነበር።

ከፊት አየመሩ ወጣን። ወደታክሊ ተጠጋን። አራት ኪሎ የሚል ታክሊ ውለጥ ገባን። ታክሊው እስኪሞላ የታክሊው ጣሪያ እስኪንቀጠቀጥ የሁካታ ቤት እደረጉት። የታክሊውን ሒሳብ ሴቶች እንዲከፍሉ እፍንጫማው ጎረምሳ ተናገረ። የሴቶቹ ቡደን መሪ የመለለችዋ ተቃወመች።

«ኧረ እባክህ... ለምናችሁ ክላስ አስቀጥታችሁ ደግሞ ክፈሉ ትሉናላችሁ?» እፍንጫማው ቀጥሎ የሚጠብቀውን ወጭ አየዘረዘረ ለማለመን ሞከረ። ለምን ለምን ሊያወጣ እንደተዘጋጀ ተነተነ። (ጫት፣ ሺሻ፣ አለኮል፣ እልጋ ኮንዶም) የሆነው ሆኖ «ሊዝናኑ» ወደቦሌ እሄዱ ነበር።

የእነዚህን ልጆች ተግባር ለመለከት አንድ ነገር እስታወስኹ። በጽፂ፬ ዓ.ም አዲስ አበባ ውስጥ ተካሃዶ በነበረው የአይሳካ ጉባኤ ላይ ቀረበ ተብሎ ተነግሮን እብስትራክቱን ያነበብኩት አንድ ጥናት ታወለች።

ጥናቱ የተለራው ዲላ ዩንቨርሲቲ ውስጥ ነው። በዩንቨርሲቲው ግቢ ውስጥ በየጢሻው፣ በየጅምር ህንጻው፣ በየኳስ ሜዳው ልቅ መሳላም ፣ ልቅ ወሲብ ብሎም ውርጃ ብርቅ አይደለም ።

የዚህ ጽሑፍ ጸሐፊ ባለፉት ሦስት ዓመታት (ለሌላ መጽሐፍ ዝግጅት) በአዲስ አበባ ፣ በአዳማ፣ በሀዋሳ፣ በድሬዳዋ፣ በጅጅጋ፣ በባህርዳርና በጎንደር ዩንቨርሲቲዎች «እንዴት ነው?» እያለ ጠያይቆ ነበር።

ዩንቨርሲቲዎቹ ብዙ የሚያስደንቁ አጉል ነገሮች ይደረግባቸዋል። የዚህ ጽሑፍ ዓላማ የተማሪዎቹን እጉል ድርጊት አየዘረዘሩ ማስተዋወቅ አይደለምና እዚህ ላይ በብቃ ይሻላል።

እነዚህ ፊደል ቆጠሩ እየተባሉ በየመሥሪያ ቤቱ የሚሰገሰጉ ወገኖች ይህን አጉል ልማዳቸውን ማስቀጠል ስለሚፈልጉ ለሥራ ግድ የሌላቸው፣ ጉቦና ጥቅማጥቅም ፈላጊ መሰሎች፣ ለሥራ ሰነፎች ፣ ከሀገር ለመሰደድ ቀድመው የሚለለፉ ተስፋ ቆራጮች፣ ሀገር ለመሸጥ የማያቅማሙ ብኩኖች ይሆናሉ።

አስደናቂው ነገር በኹለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶችም ሆነ በዩንቨርሲቲዎች ውስጥ ያሉ እነዚህን አጉል ነገሮች ይተገብራሉ የሚባሉ ተማሪዎች እብዛኛዎቹ በቀለም ትምህርት ውጤታቸው የተሻሉ መኾናቸው ነው። ሌሊቱን በጭፈራ ቤት የምታነጋና በቢራ ግብዣ አስዚያም በገንዘብ ክፍያ ካገኘችው ባለሃብት ጋር ለመሄድ የማትለንፍ የዩንቨርሲቲ ተማሪ ሌሊቱን ሙሉ የተማረቸውን ስትተነትን መስማት አይገድም።

ይህን አስመልክቶ እብዛኛው ሰው እርስ በእርሱ የሚጣረስ ነገር ይናገራል። «ጣጣ የለውም/ላትም!» ሲሉ። ጥሩ ግሬድ ካመጡ ቢቀብጡስ እንደማለት። ለመሆኑ ለእንዲት ሀገር የትምህርት ግብ ምንድን ነው? ጥሩ ግሬድ ማምጣት የሚችሉ ብኩን ዜጎችን ማፍራት ነው?

በዚህ አጉል ህይወት ውስጥ የሚርመሰመሱ ተማሪዎች የተማሩትን ሊያነገንቡልን እውቀው እውቀው ልባቸው ውልቅ ያለ ይመስለናል። ዳሩ የተሰጠውን ለመስጠት ቴፕሪከርደርም እቅም እያጣም።

ትምህርት ሰውን መለወጡን የምናውቀው ከተማሪው ደም ጋር ባለው ውህደትና «ተማሪ» የተባለው ሰው በሚያላየው ሁለንተኛ ግብረገብነት እንጂ የማርክስን ቲዎሪ ያነበነ ሁሉ ተምሯል ማለቱ ይጨንቃል።

ሌላው ከዚህ ጉዳይ ጋር የሚነግሰው ነጥብ የሀገሪቱ የትምህርት ፖሊሲ ደረቅ ቁጥርን ለመስተማር እንጅ ትውልድ ለመቅረጽ ብቁ እንደሌላ ነው። በዚህ ሁሉ ጊዜ ተደጋግሞ ተቃውሞን ሲሰማ እሽ የሚልን ቃል ከእንደበቱ ከማውጣት ይልቅ ለተቃወመው ሁሉ ቅጽል ስም እያሰታቀፈ የሚወነጀለው ኢህአዴግ አቅም ወይስ ቅንነት ያጣው? ሀገር ይረከባሉ የሚባሉ ወጣቶች እየባከኑ ሲያይ አሁንም መሰመሬ ልክ ነው ለማለት ያስደፈረው ያለማወቅ ወይስ ያስመፍቀድ ጥንወት?

በጀማሪው ምኒልክ እምነት ዘመናዊ ትምህርትን ማስፋፋት ያስፈለገው ነጻነት፣ ጽናትና ለህዝብ ልብ መታመንን በዜጎች ውስጥ ለማሰፈን ነው። እንደ እንደ ፀሐፊ እነዚህን ነጥቦች የኢህአዴግ የትምህርት ስርዓት ፈጥሯቸው አላየሁም። አሁን ባለው እውነታ ይህችን ሀገር ማን ይረከባል?

ያረመመች ሀገር

«ሎሚ ሲያብብ ይኖራል። መልካም ይሸታል መኮምጠጡን ካልተወ ግን ምን ይሆናል። ፊት ያጠቁራልና። ጅብ ያህያ ስጋ በጠገበ ጊዜ ጨክቶ ካገር አያስቀምጥም። (ዘነብ ኢትዮጵያዊ ፲፰፻፶፯ ዓ.ም)

ተው የሚል ሽማግሌ በጠፋባት ሀገር ወጣቶች የሳትመት ሚዲያዎችን ቢያጨናንቁ እይገርምም። ብዙ ተስፋ ሊጣልባቸው የነበሩ ዕድሜ የጠገቡ ጮማና መኪና እታሏቸዋል። የተማሩት ትምህርት ተዘንግቷቸው። አስን የሚሉት እውቀት ሽሽቶ ወኔአቸው ከውስኪ ፍሳሽ ጋር ቁልቁል የፈሰሰባቸው ሽቦቶች ዩንቨርሲቲዎች ውስጥ ገንዘብ ለመልቀም ውርውር ይላሉ።

ዛሬ ክፍል ውስጥ ገብተው ማስተማር አይችሉም፤ የልማት ሠራዊት ግምገማ አለባቸው። ነገ ቤተመክራ ውስጥ አንዳይውሉ ሥልጠና አለባቸው። ደግሞ በቀጣዩ ቀን የቴሌቪዥን ቃለ-መጠይቅ አለባቸው። ምሁራኑ አብዮታዊ ዴሞክራሲን ሊያጠጡን ምሁራዊ ተልዕኮ አለባቸውና።

ተመስጦን (ሰላማዊ ጊዜን) ፍለጋ ወደ እምነት ተቋሞች እንሮጣለን። በሚጮህ ማይክራፎን ዘረኝነትን ሲያጠምቁን ሲቋምጡ እናያለን። እንናተ ኒዮሊብራሊዝሞች እያሉ ለገዢቸው /አዛዦቻቸው/ ታማኝ መሆናቸውን ሲያስመሰክሩ፤ አላቢዎችን ይዘልፋሉ።

ከምዕመኑ ማን ምን ስንቱ ምን ያህል እንደተማረና እንዳነበበ ማወቅ ነውር ይሆንባቸዋል። የመንግስት ሰማይ ቁልፍ፣ በአጃቸው አንዳለ አርግጠኞች ናቸው። ዐይናችሁን ጨፍኑ። ወደምፈልገው እንጎትታችሁ ከማለት አይመለሱም።

ወጣቶች ጥበብ እንደ ድራፍት አልጠማቸውም። ማወቅ እንደጫት ቅጠል አልናፈቃቸውም። በሮኬት ተኩስ ወደሰማይ ሳይሾን በወሲብ ቅንዝር ቁልቁል መስፈንጠር ያረካቸዋል። የአላቢዎችን ጨኸት ያሾፉበታል። ጋዜጦች ለጫት መጠቅለያ የሚመረቱላቸው ከረጢቶች ናቸው።

የነጻነት ተሟጋች ወህኒ በወረወር ስሜት አይሰጣቸውም። ጨፍሮ የሚያስጨፍር እስካገኙ ድረስ። ቤተ-መጻሕፍት ከሚገነባ መንግሥት ይልቅ የጫት ንግድ የሚያጣጡ፣ መንግስት ሰላም ይሰጣቸዋል። የምርምር ማዕከላትን ከሚያበዛ ድርጅት ይልቅ ኮንዶም በነጻ የሚያከፋፍል ድርጅት ልማታዊነቱ ያመዝገባቸዋል።

.....

ይህ ሁሉ ሲሆን ዘመን እንደተተኮሰ ጥይቀት እየተሸቀነጠረ ነው። የዜጎች ዕድሜም ከባለስልጣኖች ቦርጭ ለፋት ጋር ይለጠጣል። የተወለደ ሃያ ሦስት ዓመት ሞላው። የነበረ ሃያ ሦስት ያክልበት። ብዙኹ ከተወለደበት አልጋ አልተነሣም። እትብቱ ስተቀዘረበት ቤት ፈቅ አላለም። ያችኑ ቤት ከወንድምና ከእናቱ ጋር ተቀራምቶ እየወረለ።

አዲስ ዓለም አልናፈቀውም። ተጋብቶ መውለድን የመሰለ ማኅበራዊ ውርስ አያለለት? ለምን ብሎ ተፈጥሮን፤ ለምን ብሎ እምላኩን፤ ለምን ብሎ አውነትን ሊመረምር ይቅርና ጉሮሮ ላይ ረግጦ የያዘውን ጫማ ማንነትና ምንነት እንኳ ሊያውቀው አይችም። « ይህን አታሳጣኝን የመሠለ የአንቅልፍ ከኒን አያለለት?

.....

የዩንቨርሲቲ መምህራን ዝም ብለዋል። ተማሪዎቻቸው ሳያፋጥሟቸው፤ ሳያስጨንቋቸው፤ (ፖለቲካ ሳያናግሯቸው) ግቢውን እንዲለቁላቸው ከመጸለይ ያለፈ ኃላፊነት ያለባቸው አይመሥሉም። ምን ለምን ብሎ መጠየቅን ይፈራታል። ለዕውቀት ሳይሾን ለስም ይማራሉ። የተማሩት ትምህርት ተጠቅሶ ማዕረግ ተለጥፎላቸው እስኪጠሩ እንጂ ከአሥርታት ዘመናት ያላነሰ ዕድሜያቸውን የገበሩለት አውቀት ፍለጋ ትርፉ ምን እንደሆነ ሲገነዘቡ ፍላጎት የላቸውም ።

ነጻነት እና አውነት ናፋቂ ነኝ የሚል ተማሪ የዩንቨርሲቲ ውስጥ ቢታይ የዩንቨርሲቲዎችን ባጨናነቁ የአብዮታዊ ዴሞክራሲ አጥማቂዎች አቅፍ ሥር ይወድቃል። በአብዮታዊ ዴሞክራሲ አቅፍ ውስጥ ለመውደቅ ፈቃደኛ ባይሆን እንኳ ግለሰቦችን ለማስተናገድ የሚያስችልን ትክክል ማደርጃት ቀሪ አዳ ይሆንበታል። (ይህን ተግዳሮት አሸንፎ ያየነው የለም)

የዩኒቨርሲቲ መምህራን ልጅ አሳዳጊዎች ናቸው ። ደሞዛቸውን እየቆጠሩ ዛሬን ለመግፋት የሚተጉ ዓይነት። (ቢያንስ ለሚመጣው ትውልድ የአካዳሚክ ነጻነትን ለማውረስ ትጋትም ብርታትም የላቸውም) ዩኒቨርሲቲዎች የአሳቢዎች ቤት እልሆን አያሉ ነው። ድፍረት እነሱ ዘንድ ብርቅ ነውና። ይህም ሁሉ ሲሆን የሁላችንም ዕድሜ እየሮጠ ነው።

.....

በልቶ ማደር ፈተና ሆኗል። ለምን ብሎ መጠየቅና ለምላሹ መፍትሔ ማብሰልለል የሞኝ ሥራ መሰሏል። ከዚህም ይልቅ እያጭበረበሩ ዛሬን መግፋት የተሻለ አማራጭ ሆኗል። በዩኒቨርሲቲ ውስጥ የሚማሩ የሚያስተምሩም ያልሰሩትን ሰርቀው ሰራሁት እያሉ ሊምግዚዱም ላይ ለመገኘት አይሰንፉም።

መንግሥትን ረግጠው የያዙ የሚመስሉ ባለሃብቶች ታናናሾቻቸውን ይበዘብዛሉ። ታናናሾቹም ቢያንስ መኪና መንዳትና ውስኪ መጎንጨት ስላለባቸው በድሃ ደም እጃቸውን ለመታጠብ አያቅማሙም። እንደ ሃሙስ ከቀረው ሰቀቀናም ድሃ ጉቦ ተቀብሰው ጭፈራ ቤት ሲሄዱ የሚቆረቆር ጎሊና የላቸውም።

ሙዝ ሻጭ አጭበርብሮ ትርፍ ያጋብሳል። እሱን እያጭበረበረ ትርፍ የሚያጋብሰበት የልጁ ትምህርት ቤት አለና። ትምህርት ቤቶች ለብዙ አስባብ እየፈጠሩ ብዙ ገንዘብ ያስገብራሉ። ሰብዓ አስባብ እየፈጠረ እነሱን የሚያስገብር የኑሮ ደቋና አለና። የሃይማኖት ሀገር፣ ሀቀኛ ሀዘብ፣ ተካፍሎ የሚበላ ሀዘብ፣ ተረዳድቶ የሚኖር ሀዘብ እየተባለ ሲዋካሽ የኖረ ሀዘብ ዛሬ ገበያው ለላም እጥቷል።

ያለምንም ምክንያት የነገሮች ዋጋ ይዋዥቃል። ንጹህ ምግብ የሚያቀርብ ምግብ ቤት ብርቅ እየሆነ ነው። የማይበላ እንሰሳ ሥጋ ሠርቶ ከማቅረብ

በላይ፣ ሽክላን ከበርበሬ ጋር፣ ገብስን ከቡና ጋር፣ ሙዝን ከቅቤ ጋር ከመቀላቀል ወዲያ የዘቀጠ ምግባር በወዴት ይገኛል? ይህም ሁሉ ሲሆን ዝምታ እንደነገሠ ነው።

.....

ከሰው መስረቅ ተፈርቶ በተኖረበት ሀገር ከአግዚአብሔር መስረቅ ብርቅ እልሆን ብሏል። የዕምነት ተቋማት አገልጋዮች ሲካሰሱና ሲዋቀሱ የምናስተውለው የአግዚአብሔር መሃሪነት በእነሱ ኢእመክኗዊነት ለሰሚገራና እኛ ብቻ ነን ትክክል እንደሚሉት ሰለሆነ አይደለም።

ከዓለማዊ ስግብግብነታቸው የተነሣ ነው። ቢመነኩሱም ቢቀስሱም ቢጥሰትሩም መኪና መንዳት፣ ፎቅ ላይ መኖር ጮማ መቁረጥ እረፍት የሚነሳቸው ሕልማቸው እየሆነባቸው ነው።

በዚህ የዘመነ ዘመን (ዕለት በላለት ቦርጫቸው እያገፈጠጠ) ምዕመኑን ለመግዛት «ቀኑ ደረሰባችሁ» ከመስበክ አልሰነፉም። ይህም ሁሉ ሲሆን ዝምታ እንደነገለ ነው። ምንና ለምን የሚባሉ ቃላትን የሚደፍር ጀግና ጠፍቷል።

.....

ከኢህአዴግ እገዛ ይልቅ የእኛ አስተሳሰብ ይሻላል እያሉ የሚጮኹ ተቃዋሚ ነን ባዮች ከማን በምን የተለየ ሐሳብ ይዘው እንደመጡ ሲያስረዱን አቅም የላቸውም ። እንዲያውም አስተሳሰባቸው አነጋገራቸው ከኢህአዴግ የተለየ እንዳይደለ «እየሆነ ያለበት ሁኔታ ነው ያለው» የሚል ሀረጎቻቸውን ጠቅለን እስክንነግራቸው ይጠብቃሉ።

በዘር ከፋፊለን ብለን ከምናማው ኢህአዴግ የተለየ ነን የሚሉት ጎጠኝነትን ከሚነግር ሰማቸው እስከገብራቸው እያላዩን ነው። ትንሽ

መድረክ ሲያገኙ ሰው መኮነንና ራሳቸውን ቅዱስ ማድረግ እንዴት እንደሚችሉበት እያሳዩን? መንግስት መኾን ካልቻለ ፓርቲያቸው ካዝና ገንዘብ መዝብረው ሲካሰሱ እያየን? ይህም ሁሉ ሊሆን አረምሞ እንደነገሰ ነው። «እኔ ዝም በል ባክህ አርፌ ልቀመጥበት»ን የመሠለ ብሉት ማስታገሻ ሰንፍና እያለ ማን «ለምን?» ነሰሳ ይወጣል?

«ሎሚ ሲያብብ ይኖራል። መልካም ይሸታል መኮምጠጡን ካልተወ ግን ምን ይሆናል። ፊት ያጠቁራልና። ጅብ ያህያ ስጋ በጠገበ ጊዜ ጩኸቱ ካገር አያስቀምጥም። እንዲሉ አለቃ ዘነብ የእኛ ዝምታ እንዳበበ ቢኖር በረጋው አየር ላይ ሰላምና ምቹት ያለ በመሰለን ውስጥ ለውስጥ ለቅዙ የያዘን የፍርሃት ቆፈን ካልለቀቀን ህይወታችንን ማኮምጠጡ አይቀርም።

ጅብም ያህያ ሥጋ በጠገበ ጊዜ ጩኸቱ ካገር እንደማያስቀምጥ በፍርሃት ብርድልስብስ ደቡኙን በላያችን የተቀመጠብን ገዢ ስኬታማነቱን ለዓለም ይጮካል። ድምጻችን፣ ለላማችን፣ መብታችን፣ ነጻነታችንም በእጁ እንዲሆን ያደረግነው በአረምሟችን ነው። መጠየቅን በፈራ የዘቀጠ ሞራላችን እንኮራለን ማለት ይሆን?

ጥበብ - ሕይወት

አምኛል ያልኹትን አያመኝም ተውኹት
ያስታማሚ ነገር ሲቸግር ዐየኹት
(ከአዝማሪ ዘፈን)